Poštnina plačana v gotovini.
Die Postgebühr bar bezahlt.

ILUSTRIRANI LIST ZA MESTO IN DEZELO

Preis - cena 1 L

DRUŽINSKI TEDNIK

Vsak je svoje sreče kovač.

Slovenski rek.

Leto XVI. V Ljubljani, 27. aprila 1944. Štev. 17 (754)

»DRUŽINSKI TEDNIK« izhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva 14/III. Poštni predal št. 253. Telefon št. 33-32. — Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393. — Rokopisov ne vračamo, nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti 2 liri v znamkah.

NAROČNINA
1/4 leta 10 lir, 1/2 leta 20 lir, vse leto 40 lir. — V tujini 64 lir na leto. — Naročnino je treba plačati vnaprej.

CENE OGLASOV
V tekstnem delu: enostolpčna petitna vrsta ali njen prostor (višina 8 mm in širina 55 mm) 7 lir; v oglasnem delu 4.50 lire. V dvobarvnem tisku cene po dogovoru. — Notice: vrstica 7 lir. Mali oglasi: beseda 0.50 lire. Oglasni davek povsod še posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

Danes:

Naša nova pravljica

Radovedni slonič

(Gl. str. 4.)

Pridobitev novega ozemlja med Karpati in Dnjestrom

Führerjev glavni stan, 2. maja. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Pred Sevastopoljem ter med Dnjestrovim izlivom in Karpati so se izjalovili krajevni boljševiški napadi. Jate bojnih letal so izvedle v nizkem poletu uspešne napade na sovjetska letališča na Krimu in v južnem odseku bojišča ter so na področju severnozahodno od Jasija z dobrim uspehom napadla sovražnikova zbirališča oklepnikov in njegove čete.

Med Karpati in zgornjim Dnjestrom so nemške in madžarske čete s svojimi napadi osvojile novo ozemlje. Sovražnikove protinapade proti novo pridobljenim postojankam so zavrnile.

Jugozahodno od Kovlja so naše čete s sijajno podporo letalstva razbile močnejše sovjetske napade, ki so jih spremljali oklepniki in bojni letalci.

Oddelki nemških bojnih letal so ponoči z dobrim uspehom napadli sovražnikove oskrbovalne kolodvore, zlasti Šepetovko, in prevozne vlake.

Na nettunskem predmostju in na italijanskem južnem bojišču smo zavrnili sovražnikove krajevne sunke.

Sovražnikovi bombniki so včeraj opoldne vrgli bombe na Florenco.

Na Balkanu se je kljub velikim vremenskim in ozemljskim težavam uspešno nadaljeval boj proti komunističnim tolpam. Meseca aprila so izgubili tolovaji v hudih borbah nad 9000 padlih, 3700 ujetnikov ter mnogo orožja in municije.

Med napadi na nekatere kraje v zahodni Nemčiji in v zasedenih zahodnih ozemljih je izgubil sovražnik včeraj podnevi in ponoči 22 letal, med njimi 16 štirimotornih bombnikov.

*

Iz vojnih poročil nemškega vrhovnega poveljništva v preteklem tednu:

Pred Sevastopolom in na bojišču med spodnjim Dnjestrom in med Karpati v zadnjih dneh ni bilo večjih bojev. Na bojišču pri Jašiju boljševikom kljub dovozu novih čet ni uspelo, da bi prebili nemške postojanke. Jugozahodno od Kovlja so nemške čete v teku zadnjih dni spet zavzele nekaj ozemlja. Jate nemških bojnih letal so na tem področju bombardirale zbirališča sovjetskih oklepnikov in avtomobilskih kolon ter uničile 23 sovražnikovih topov in mnogo drugih vozil. Med Vitebskom in Polockom so nemške čete dobile vse napade sovjetskih čet. V dneh od 26. do 28. aprila so izgubili boljševiki v bojih 105 letal. Izmed naših letal se jih v istem obdobju šest ni vrnilo v oporišča.

V Italiji se niso vršili v zadnjem tednu nikaki pomembnejši boji. Naše čete so zmerom odbile vse sovražnikove sunke. 29. aprila so nemški letalci uspešno napadli postojanke in bivališča čet na nettunskem mostišču.

Od 11. do 30. aprila je nemško protiletalsko topništvo na trgovskih ladjah skupaj z mornariškim protiletalskim topništvom zbilo 101 sovražnikovo letalo.

Severnoameriški teroristični bombniki so 30. aprila v opoldanskih urah izvedli teroristično napad na nemško prestolnico. Nastala je škoda v stanovanjskih okrajih mesta in prebivalstvo je imelo izgube. Nemška protiletalska obramba je skupaj z lovci sestrelila 129 ameriških bombnikov, med njimi 121 štirimotornih letal.

V borbi proti britansko-severnoameriškim preskrbovalnim zvezam sta potopili nemško letalstvo in bojna mornarica v mesecu aprilu 23 sovražnih trgovskih in prevoznih ladij, 34 sovražnih ladij pa s torpednimi zadetki in z bombami močno poškodovali. Nemška mornarica je skupaj z letalstvom potopila v tem razdobju še 27 sovražnih rušilcev in ladij za spremljavo, en čoln za odstranjevanje min in 7 bojnih čolnov; 5 rušilcev in 9 brzih čolnov pa močno poškodovala.

Poziv generala Nedića srbskemu narodu

Graška »Tagespost« objavlja poročilo iz Beograda, v katerem pravi, da je srbski ministrski predsednik general Nedić izdal proglas na srbski narod, v katerem je iznova obsodil anglo-ameriške letalske napade na posamezna srbska mesta. V istem proglasu nadalje general Nedić poziva vse Srbe brez izjeme naj zgrabijo za orožje ter se kot prostovoljci pridružijo bodisi že obstoječim vojaškim enotam ali pa skupinam, ki se bodo še ustanovile in naj z njimi sodelujejo pri neizprosnem uničevanju in zatiranju boljševizma. Po Nedićevih besedah v tem boju ni več nobene srednje poti in nobenega kompromisa, temveč samo zmaga ali propast. Svoj proglas je general Nedić zaključil z besedami: »Nikar ne sedite na dveh ali celo na treh stolih, ker bi to bilo v teh usodnih težkih urah odločitve najbolj nevarno. Vse naj se dvigne, stari in mladi, civilisti in vojaki in naj seže po orožju! Če bomo vsi tako združeni, bomo lahko pogasili in zadušili požar, ki bo v nasprotnem primeru uničil tako nas, kakor našo domovino.«

ČRN TEDEN ZA TOLOVAJE

IZGUBE KOMUNISTIČNIH TOLP

Pri domobranski akciji na Dolenjskem in Notranjskem so imeli komunisti težke izgube, mnogo jih je padlo, mnogo je ujetih, še več se jih je pa predalo domobrancem

V Ljubljanski pokrajini

Pretekli teden je bil posebno na področju Ljubljanske pokrajine črn teden za komuniste in zmagovit za domobrance. Iz mnogih krajev naše Dolenjske in Notranjske so ves teden prihajala poročila o pomembnih domobranskih zmagah in velikih komunističnih izgubah.

Dežela si oddihava. Ljudje s simpatijo sprejemajo domobrance, saj vidijo v njih nosilce reda miru in urejenega življenja, saj vedo, da jim s svojo borbo pomagajo do vrnitve na domove, kjer bo kmet spet lahko obdelal svoje polje in obnovil zanemarjeni dom.

Vzporedno s tem se pa položaj komunistov, tako med ljudstvom, kakor tudi z vojaškega stališča stalno slabša. Če so prej imeli komunisti zatočišča vsaj v manjših krajih Dolenjske jim je zdaj tudi tam skoraj povsod odklenkalo in se morajo skrivati samo še po gozdovih. Tu je pa tudi postalo nekoliko bolj vroče, odkar zaradi domobrancev in skrivačev komunisti skoraj nikoli ne vedo, ali imajo pri patrljah in srečanjih v gozdu opravka s svojimi z domobranci ali s skrivači. Prav zato in nemalo zaradi prisilnih mobilizirancev je vojaška morala komunističnih tolp zelo padla, kar se kaže tudi v velikem številu prebežnikov, ki pribežijo iz komunističnih vrst k domobrancem, če se jim le posreči.

Nič manj zanimivo je primerjati tudi izgube na obeh straneh. Medtem ko so domobranske izgube neznatne, so komunistične izredno velike, kar p[illegible] slabem komunističnem vodstvu na eni strani in na drugi strani o izvrstni organizaciji in izvežbanosti domobrancev, ki se ji pridružuje prava zavest enotne borbe proti enotnemu sovražniku — komunizmu.

*

Dne 18. aprila so domobranci vdrli v vas Kot in pobili 8 komunistov, nekaj pa zajeli. Nato so pognali komuniste tudi iz Nove Štifte. V tej kratki borbi so imeli komunisti vsega skupaj 18 mrtvih in 15 ujetnikov.

Dne 19. aprila so se na istem področju spet razvile borbe med domobranci in komunisti. Komunisti so imeli 8 mrtvih in 8 ujetih. Od domobrancev ni nihče padel.

Dne 19. aprila zvečer so komunisti napadli Ribnico. Napad je trajal vso noč. Zjutraj so domobranci naredili izpad in prepodili napadalce. V tem boju so imeli komunisti 37 mrtvih, 30 komunistov so pa domobranci ujeli. Domobranci so dobili tudi mnogo streliva in drugega orožja.

Dne 20. aprila so komunisti zvečer ponovno napadli Ribnico. Njihov napad se je spet izjalovil. Mnogo jih je padlo, 18 so jih zajeli domobranci. Padli so tudi neki komandant »bataljona«, »batalionski« politični komisar, nekaj komandirjev »čet« in vodnikov. Pri tem drugem napadu se je del komunistov uprl in ni več hotel napadati domobranske postojanke. 21. aprila so komunisti peljali 21 uklenjenih tolovajev od Rakitnice proti Mali gori. Bili so najbrže prisilni mobilizirani ali pa uporniki.

Dne 23. aprila so domobranci in nemški vojaki napadli Ortneški grad, kjer je bila komunistična posadka. Pri napadu so razbili 52 bunkerjev okrog gradu. Domobranci so vdrli v bunkerje in pobili 18 komunistov.

Dne 26. aprila so se spopadli komunisti in domobranci v Žlebiču. Domobranci so ujeli 37 komunistov in našteli 42 komunističnih trupel. Vseh komunističnih ujetnikov v teh bojih je bilo 117.

Pri sv. Gregorju na Dolenjskem sta se za močnimi bunkerji utrdili VIII. in IX. komunistična »brigada«. Za boj med bunkerji izurjeni domobranski oddelki so pa vdrli v sredino njihove postojanke. Vnel se je boj od moža do moža. Samo v enem odseku postojanke so našteli 54 komunističnih trupel. Med padlimi sta tudi poveljnik 1. bataljona VIII. »brigade« in poveljnik III. bataljona IX. »brigade«. Prav tako je obležalo na bojišču več političnih komisarjev in komisark. V tem odseku se je prostovoljno predalo 24 članov komunističnih tolp. 140 komunističnih ujetnikov so pa domobranci polovili na begu v okolici Ribnice in jih pripeljali v Ljubljano.

Pri bojih domobrancev s »Cankarjevo brigado« v severnem delu Dolenjske sta padla komandant 1. bataljona »Cankarjeve brigade« Simončič in njegov namestnik Neredž.

Na področju bojev okrog Grosupljega so komunisti imeli hude izgube. Padlo je v enem samem odseku 32 komunistov. Med njimi tudi četni komandir Anton Srebrniak, s komunističnim imenom »Veli« in komunistka Darinka Čistkarieva.

Na Hrvatskem

Berlin, 26. aprila. S Hrvatskega področja poročajo v ponedeljek o ponovnih velikih izgubah komunističnih tolp in ogromnih količinah plena. Komunisti so v enem samem dnevu izgubili na področju ene same armade 1088 mrtvih in 146 ujetnikov. Razen tega so imeli tudi mnogo ranjenih in prebežnikov. Nemške in zavezniške čete so jim zaplenile 1 top, 8 strojnic, 1 težak minometalec, 120 pušk, 16 zabojev topniškega, 7 zabojev ročnega streliva in 120 patron srednjekalibrskega streliva.

V Bosni

Berlin, 26. aprila. Muslimanska prostovoljska divizija SS je iztaknila v severovzhodni Bosni neko sovražno oskrbovalno oporišče in zavzela 27 bunkerjev. Med padlimi komunisti je bilo 9 zdravnikov, po rodu Židov.

V srednji Bosni so podonavskošvabski prostovoljski oddelki SS iztrgali komunistom mesto Mrkonjič, ki naj bi tolpam služilo kot nadomestilo za staro bosensko mesto Jajce, osvobojeno v januarju.

Bosenski prostovoljci nekega oddelka SS so te dni izvršili pri Bjelini čistilno akcijo proti komunističnim tolpam, v kateri so izgubili komunisti 333 mrtvih in 143 ujetnikov. Čete so zaplenile dva topova, mnogo ročnega orožja in ročnih granat, skladišče konoplje, usnja, moke, žita, perila in drugih zalog. Poleg tega so uničile 43 komunističnih bunkerjev in oporišč.

Berlin, 26. aprila. Nemške in zavezniške čete so te dni napadale predvsem oskrbovalna in rezervna oporišča komunističnih tolp v Bosni. Neki nemškohrvatski oddelek je iztrgal boljševikom veliko municijsko skladišče s 340.000 kosi nabojev za puške, 2100 ročnimi granatami in pomembno količino razstreliv. Štiri nadaljnja municijska skladišča so zletela v zrak v vaseh, ki so jih komunisti na begu zažgali.

HUD PORAZ SOVRAŽNIH BOMBNIKOV

129 ameriških letal sestreljenih v strahoviti zračni bitki nad Berlinom

Berlin, 30. aprila. Angloameriška ofenziva, ki je v zadnjih tednih in mesecih močno narasla ter postala zlasti v aprilu posebno silovita, se je v soboto nadaljevala z velikim napadom na nemško prestolnico. Ameriški bombniški oddelki so imeli že pri svojih prejšnjih dnevnih napadih na Berlin visoke izgube, ki so jih morali plačati 6. marca s 140 letali, 8. marca pa s 112 letali, kar predstavlja pomemben odstotek napadajočih bombnikov. Dnevni napad dne 9. marca samo zato ni velial sovražnike prevelikih izgub, ker so Američani izrabili takrat preko vse evropske celine razširjeno slabo vreme, ki je onemogočilo vzlet nemškim lovskim in rušilnim jatam. Vsled tega je moralo nemško vodstvo s težkim srcem prepustiti obrambo samo protiletalskemu topništvu ter so bile zato tudi sestrelitve temu primerno nizke. V soboto pa je bilo vreme za nemške protiletalske obrambne sile delno ugodno tako da so Američani spet utrpeli težke izgube, ki znašajo po dosedanjih poročilih 129 letal, izmed katerih je bilo 121 štirimotornih bombnikov.

Ko so se v sobotnih popoldanskih urah oglasile v Berlinu sirene in so se nekaj časa nato pokazali nad prestolnico ameriški gangsterski letalci v posameznih skupinah, da bi vrgli strahovalne bombe brez izbire cilja na obširna mestna stanovanjska področja, je vladalo na bojnih postojankah nemške protiletalske obrambe že dolgo časa najživahnejše delovanje. Da Američani nikakor niso imeli namena priti nad cilj s temi malimi, razvlečenimi skupinami, izhaja iz dejstva, da so pri pričetku svojega podjetja potrebovali skoraj dve uri — vsled velike porabe goriva pač izredno dragocen čas, — da so se po vzletu z različnih letališč nad angleškim otokom zbrali v napadalne skupine. Pri tem zbiranju so sovražne jate izgubile že toliko akcijskega radija, da so tokrat v razliko od dosedanje navade opustile varalne manevre in zakrivalne napade v drugih smereh ter so v ravni črti poletele v vzhodni smeri na nevarno pot proti Berlinu. Najprej so imela krdela ameriških bombnikov, ki so jih spet ščitili mnogoštevilni lovci za dolge polete, povrhu še srečo. Kajti nad Nizozemsko in Belgijo so ležali skoraj strnjeni oblaki, ki so Američanom omogočali nemoten polet, ker pri tem vremenu poseg nemške lovske obrambe ni bil priporočljiv.

Američani pa se tokrat niso zanesli le na svoje neposredno lovsko spremstvo, temveč so uporabili tudi samostojno delujoče oddelke lovcev za dolge polete, ki so leteli pred bombniškimi skupinami in ki so imeli nalogo, napadati nemške lovske sile že med vzletom med zbiranjem v zraku, kar naj bi Nemcem onemogočilo naidbo bombniških oddelkov. S tem manevrom pa Američani nikakor niso razpršili nemških lovskih sil, ki niso dovolile, da bi jim samostojne jate lovcev za dolge proge preprečile njihove silovite napade na mnogo važnejša bombniška krdela.

Ko so postali oblaki nekako v bližini nemške meje nekoliko bolj raztrgani ter so prileteli bombniški oddelki nad nemško ozemlje, je pričela bliskovito delovati nemška obramba. Prve lovske jate so se navalile na sovražnika, prebile močno lovsko zaporo in se priklenile na debele štirimotornike, izmed katerih so nekateri že podlegli strojniškim in topovskim strelom nemških lovcev. Po teh prvih letalskih bitkah ni imela ameriška posadka pri nadaljnjem poletu več niti minute miru. Nekaj letalcev, ki so se vrnili s poleta na Berlin, je izjavilo, da so si morali severoameriški bombniki tipa Boeling prebiti pot preko dveh letalskih bitk, ki sta bili najsrditejši dosedanji bitki, ker so tako pri prihodu kot pri odletu nemška letala »kot obsedena« napadala Američane.

Z neverjetno zanesnostjo so se nemški lovci skupno s težko oboroženimi letali zmerom znova zaganjali v bombniške oddelke. Ponovno se je pokazalo, da trajno obnavljajoča se lovska zaščita, ki je tudi tokrat številčno prekašala bombnike, ni bila sposobna, da bi zadržala junaške nemške lovce. Tudi strnjena obrambna moč štirimotornikov ni mogla ohromiti napadalnega zaleta lovcev in rušilcev, ki so se kot divji volkovi metali v črede bombnikov ter zbirali žrtev za žrtvijo.

Nad področjem Braunschweig-Magdeburg se je letalska bitka razvila v izredno ogorčen dvoboj med nemškimi hitrimi lovci in dobro oboroženimi bombniki, ki so skušali tu strniti svoja raztegnjena krdela v strnjeno in tesno nanizano skupino, da bi tako dosegli močnejšo obrambno moč proti silovitim letalskim napadom ter se čim bolj osredotočili za napad na Berlin. V te zbiralne poskuse je pa udaril glavni sunek močnih nemških lovskih sil. Tako se je iz spopada obeh nasprotnih oddelkov razvila ena najogorčenejših letalskih bitk te vojne. Štirimotorni bombniki, ki so jih zadevali nemški streli, so se drug za drugim razletavali v zraku. Padala so nihala proti zemlji, a le malo ameriškim letalcem se je posrečilo, da so se rešili iz pekla te letalske bitke. Večina gangsterjev je padla mrtva na zemljo. Sestrelitve, ki so jih nemški lovci dosegli tu, so bile posebno uspešne, ker so bili ti strahovalni bombniki še natovorjeni ter se je večkrat zgodilo, da so se vsled napada nemških letal s svojim bombniškim tovorom vred razleteli v zraku. Ostali bombniki, ki so jih zasledovale druge lovske jate, so morali zasilno odvreči svoje bombe. S tem je nemškim lovcem uspelo, da so razbili bombniške oddelke ter jim onemogočili, da bi se spet lahko zbrali v strnjene napadalne skupine. Vsled tega so jate 8. ameriškega letalskega brodovja priletele nad Berlin v posameznih krdelih. Letalski boji so se nadaljevali daleč preko mestne meje, dočim je bombnike že pri prihodu v berlinski obrambi pozdravil izredno močan protiletalski obrambni ogenj. Kot so poročale posadke, ki so se vrnile z napada v Anglijo, je bil ta protiletalski ogenj najhujši ogenj, ki so ga kdaj koli doživeli nad Nemčijo.

Napad sam je imel popolnoma strahovalni značaj, ker so letalski gangstri bombardirali skoraj izključno stanovanjske okraje. Tudi pri povratku ni nastal nikak odmor v ogorčeni letalski bitki. Močno zbita in razbita letala so pri povratku predstavljala beg poražene zračne armade. V tej triurni letalski bitki nad zahodno Nemčijo so izgubili Američani skupno 129 letal, ki so se razletela večinoma na tisoče delov. S tem so pri svojih štirih dosedanjih dnevnih napadih na Berlin izgubili skupno 400 letal, večinoma štirimotornih bombnikov. To pomeni, da jih vsak polet velja kakih 100 letal, torej vselej mnogo več ko celo letalsko jato.

Socializem

Ni ga gotovo problema, ki bi v zadnjih desetletjih tako zanimal človeštvo, kakor socializem. Nobenega pojma niso tako različno razlagali in uporabljali za tako različne naredbe in zakone. Vse stranke so uporabljale to besedo kot geslo svojega prapora kot vabilo, zakaj vedele so, da se bodo ljude strnili okoli voditeljev, ki naj bi ublažili veliko bedo in uresničili pojme socializma. Vsakdo, kdor je o socializmu govoril, ga je drugače razlagal in nihče ni bil zmožen spoznanja pravega socializma in njegovega pravca. Šele, ko si je Nemčija leta 1933. nadela nalogo uresničenja pravega socializma, je prišel pravi smisel in pravi cilj tega pojma na dan.

Kolikokrat smo morali slišati: socialist je ta, kdor kaj daruje ali da. Ali: socializem ima svoj izraz v miloščini. Toda v življenjskih postavah ne more biti dovoljeno, da bi bil kdo lastnik tolikih dobrin, da bi mogel z njimi obdarovati druge, nasprotno, ni prav, da kdo nima niti, kar mu je potrebno za skromno življenje. Naravi človeka sami je pa zoprno, biti odvisen od miloščine, ali darov, zakaj človek noče živeti od miloščine in hoče sam zaslužiti, kar potrebuje. Za to mu pa mora biti dana možnost. Vrhtega moremo bedo z miloščino ali darom le ublažiti, ne pa odstraniti. To pa nima z udejstvovanjem pravega socializma nikakšne zveze. Nekateri pojmujejo socializem kot povzdig življenjskega položaja in smatrajo s tem program socializma kot izčrpan, ne pomislijo pa pri tem, kako naj se doseže ta povzdig.

Ni težko doseči trenutnega zboljšanja življenjskega položaja. To pa bi zelo malo koristilo, če zboljšanju ne moremo dati trajne podlage. Le zdrav razvoj celotnega dela in celega gospodarstva more trajno zajamčiti resnično izboljšanje življenjskega položaja. Socializem se v takem trenutnem zboljšanju ne izpopolnjuje, zakaj vsaka najmanjša kriza vpliva pri takih zboljšanjih porazno in jih v skoro vseh primerih popolnoma uniči.

Kdor še živi in misli v starem liberalnem smislu, se ne more otresti mnenja, da je popravilo, poravnava in izboljšanje socialnih škod in zadeva stvar države. Njegovo mnenje je, da si je vsak posameznik sebi najbližji, da, če njemu dobro gre in ne potrebuje od države nikake pomoči, ne sme nihče ničesar zahtevati od njega, ako pa mu slaba prede, mora država skrbeti zanj. On noče potemtakem priznati nobene lastne dolžnosti, zahteva pa zaščite in podpore v življenjski sili in bedi.

To pa nikakor ni socializem in tako si ne moremo socializem predstavljati. Na podlagi takih mišljenj pa tudi ni mogoče uveljavljenje pravega socializma. Kakor že preje poudarjeno, ni nikakor cilj pravega socializma dajanje in prejemanje miloščine, kakor tudi ne zvišanja delavskih plač in preprečitev socialnih škod.

Socializem mora vpostaviti jamstvo človeškemu obstoju in pravici, ki naj človeku pripomore do tega, da bo v bodoče deležen vseh dobrin sveta in da bo mogel priti do svojega dela v porazdelitvi in uporabi vseh dobrin tehničnega in kulturnega razvoja. Vse, kar je sad človeškega dela in napora in vse, kar svetu daje narava, mora biti vsakomur, ki je v tem sodeloval, v korist in v uporabo. Uresničenje socializma torej ni nikakor le zadeva države, lastnika ali katerekoli organizacije, temveč zadeva vsakega posameznika, ki ima pravico do življenja. Če vidimo v uresničenju socializma lepše in ugodnejše življenje, kar je pač večna želja vseh in o čemer so sanjale vsa prošla pokolenja, se moramo pač truditi, da dosežemo izboljšanje in povzdig življenjskega standarda, ki obstoji v tem, da pomnožimo in izboljšamo našo prehrano, da se moremo bolje obleči, da imamo lepša in boljša stanovanja in da moremo tudi posečati po vseh dobrinah, ki so v prošlosti veljale kot razkošje. Vse te dobrine pa se morajo, preden pridejo do prebivalstva, dobaviti in izdelati. Tu ima jedro socializma svoj začetek — v dobavi in v delu. Kakor hitro začnemo kaj ustvarjati, kar koli izdelovati, se v tem začenja socializem. Preden pa moremo kaj vzeti, moramo nekaj dati. Socializma ne moremo doseči s proklamacijo ene odredbe ali s tem, da se nakazujejo podpore — mora se uveljaviti z izvrševanjem trdih dolžnosti ljudstva, in sicer s sodelovanjem vsakogar, brez izjeme.

Kolikor več dobrin nam delo pribavi, v toliko večji meri pridejo te med prebivalstvo. Kolikor več živi more kmet pridelati na svoji zemlji, toliko več jih je prebivalstvu na razpolago.

Ako se nam posreči delovni čas proizvodnje na katerisibodi način skrčiti, bodisi s povečanim naporom ali z uporabo strojev, postanejo stroški proizvodnje manjši in vsled tega tudi cena pade. Zmanjšani proizvodni stroški vplivajo torej neposredno na

Dva komunistična dokumenta

Pred kratkim sta prišla v roke oblasti dva zanimiva, pa tudi hudo žalostna komunistična dokumenta, ki vendar enkrat kažeta komunizem v vsej njegovi duhovni, pa tudi vojaški uboščini. Prvi je dokument o sodelovanju slovenskih in italijanskih komunistov na Primorskem, drugi pa posebno poročilo okrajnega komiteja KPS iz Št. Jerneja o komunističnem porazu na Javorovici. Oba dokumenta razgaljata komunizem do dna.

Na Primorskem se komunistično gibanje kakor povsod odeva v plašč narodnosti in grozi vsem »izdajalcem«, ki bi kakor koli sodelovali z okupatorjem, s smrtno kaznijo. Zaslepljenost ljudstva in zaverovanost v narodne ideale je komunističnim voditeljem posebno na Goriškem in Primorskem sploh bila voda na njihov mlin. Kajpak jih pa njih narodnost ni ovirala, da je ne bi v primernem trenutku zavrgli kakor obrabljeno obleko in se zvezali s tistimi, ki so se nekdaj obnje najbolj spotikali, z Italijani.

Vse te trditve niso iz trte zvite, saj jih potrjuje črno na belem letak, ki ga je izdal goriški mestni odbor OB v februarju. Letak se pričenja:

»Goričani! Slovenci in Italijani!« Zdaj sledi slavospev Titu, nato pa:

»Pod vodstvom KPI (Italijanske komunistične partije) so se zganile tudi množice italijanskega naroda... Slovenski in italijanski narod sta se tako našla na isti poti v borbi proti istemu sovražniku, v borbi proti fašizmu....« Letak se končuje z vzklikom: »Živel skupni boj slovenskega in italijanskega naroda!«

Letak je dvojezičen, na eni strani je italijansko, na drugi slovensko besedilo. Pod italijanskim besedilom se je slovenski goriški mestni odbor OF podpisal:

»Il comitato OB per la città di Gorizia.«

Morda je bil ta žalijivi letak potreben, da so se jele goriškim Slovencem odpirati oči...

Če je goriški letak o sodelovanju slovenskih in italijanskih tolovajev klavrno izpričevalo komunistične narodne zavednosti in njihove duhovne revščine, je izredno poročilo o javoroviškem porazu dokaz komunističnega vojaškega propadanja. Glasi se:

»Oblastnemu K. KPS. Novo mesto. izredno poročilo.

Zaradi vsakodnevnega patruljiranja sovražnika skoro po vseh vaseh našega okraja je politično delo zelo otežkočeno. Prav tako je naša vojska utrpela hud udarec. — Dne 16. marca se je belim in Nemcem posrečilo pritihotapiti v okolico Javorovice, kjer se je nahajal bataljon Cankarjeve brigade, vas obkoliti, nakar se je razvila borba.

Doznali smo, da je bila pogreška štaba bataljona ker ni pravočasno in pravilno sigural položaja bat. Vse patrole so bile poslane prepozno, tako da je sovražnik na lahek način obkolil vas z vseh strani.

Pri štabu sta se nahajala tudi namestnik komandanta brigade in načelnik štaba brigade.

Izgube na naši strani so velike, kakor smo dognali preko 100 naših tovarišev. Naši politični delavci in kurirji, 6 po številu, so se rešili.

Morala prebivalstva v našem okraju je zaradi te nesreče zelo padla in je politično delo zelo otežkočeno. Pred to nesrečo smo se kretali po dolinskih vaseh vsai ponoči, sedai pa to ni mogoče, ker sovražnik kontrolira vasi tudi ponoči, kar naša voiska zaradi maloštevilnosti ne more preprečiti.«

S. F. — S. N. in nečitljiv podpis sekretarja in žig.

Morda je ta dokument potreben, da se bodo še nekaterim odprle oči...

Podeželje se budi

Pet lepo uspelih protikomunističnih zborovanj

V Škocjanu pri Mokronogu, v Št. Jerneju, v Šmarjeti, v Tržiču in v Dravljah so se zbrali protikomunistični borci in manifestirali svoje prepričanje

Ni dolgo tega, kar smo brali, da je prišla domobranska posadka tudi v Št. Jernej pri Novem mestu, v vas, kjer so komunisti iskali opore iz svojih gorjanskih skrivališč. Naši domobranci so pa zdaj zasedli tudi manjše kraje, tako da je takšnim komunističnim skrivališčem enkrat za vselej odklenkalo.

Še vse bolj pomembno kakor zasedba takšnega kraja je pa politično zorenje ljudi, ki so se zdaj na svoji koži in na lastne oči prepričali, kaj je komunizem. Logična posledica tega prebujenja so večja in manjša protikomunistična zborovanja, na katerih manifestirajo protikomunistični borci svoje prepričanje in pouče tiste, ki so še nepoučeni ali zaslepljeni.

Tako so se vršili na belo nedeljo štirje lepo uspeli propagandni shodi na Dolenjskem: v Škocjanu pri Mokronogu, v Št. Jerneju pri Novem mestu, v Šmarjeti in v Tržišču. V Škocjanu, v Šmarjeti in v Tržišču so bila zborovanja po prvi jutrnji maši, v Št. Jerneju pa popoldne po litanijah.

Posebno mnogo ljudi se je udeležilo protikomunističnega zborovanja v Št. Jerneju. Zbralo se je več ko 600 poslušalcev, ki so navdušeno pozdravljali govornike. Prvi je govoril dr. Benedičič. Obračunal je s šentjernejskimi komunisti in nakazal smernice za prihodnost. Drugi govornik gospod Burlan, je poudaril, da bo moral Št. Jernej šele dokazati svojo pripadnost domobranstvu, medtem ko so jo sosedne vasi že s krvnim davkom izpričale. Iz okolice Št. Jerneja je namreč največ domobrancev, okrog tisoč po številu. Prav tem pogumnim in neomajnim borcem se mora tudi Št. Jernej zahvaliti, da ga ne ogrožajo več komunisti in da bo letos mirneje preživljal leto kakor lani. Ljudje so se z zborovanja vračali zadovoljnih obrazov v živahnem pomenku o vsem, kar so slišali in v upanju, da bodo doživeli pod domobranskim okriljem boljši čas.

Na škocjanskem zborovanju sta govorila dr. Blatnik, ki je v cerkvi razlagal pastirsko pismo proti komunizmu in gospod Furlan. Drugi govornik je predvsem pozval mladeniče in može, naj se pridružijo skupni borbi domobrancev proti našemu narodnemu sovražniku, komunizmu.

Dejal je, da je razumljivo, da bi vsakdo zdaj rad doma obdeloval polja, vinograd in njivo, toda zavedati se moramo, da bo to delo brez haska, če ga bodo ves čas motili tolovaji z napadi. Zato moramo najprej iztrebiti s skupnimi močmi tolovajstvo, nato se pa posvetiti obnovitvenemu delu. Njegov govor je imel tak uspeh, da se je takoj drugi dan prijavila večja skupina skrivačev v domobranske vrste.

Na protikomunističnem shodu v Šmarjeti je govoril gospod Demetrij Weble. Tudi on je pozival mladi moški svet, naj se pridruži domobrancem v protikomunističnem boju. Zborovanja se je udeležila velika množica ljudi, njegove besede so pa padle na rodovitna tla.

V Tržišču je domobranska posadka bila komaj teden dni, vendar so si vrli fantje takoj pridobili naklonjenost in zaupanje ljudi. Na propagandnem shodu je nagovoril zborovalce gospod Bine Sedej. Njegove klene besede so toliko večjega pomena, ker so se shoda udeležili ljudje iz vse mirenske okolice in ponesli novo oznanilo tistim, ki ga sami niso mogli priti poslušat. Ljudje so pokupili tudi mnogo naših časopisov, saj so morali biti tako dolgo brez pravih informacij, da jim je beseda resnice po tolikih lažeh kar dobro dela.

Štirinajst dni pozneje, preteklo nedelio, se je pa vršilo izredno lepo uspelo protikomunistično zborovanje bliže Ljubljani, v Dravljah. Po dopoldanski maši so se pričele iz draveliske okolice in iz Draveli zgrinjati skupine ljudi pred cerkvijo, kjer se je ob enajstih pričelo zborovanje s petjem domobranskih pesmi. Po recitaciji Gregorčičeve »Naš narodni dom« je izpregovoril prvi govornik gospod Jeločnik.

V imenu vseh se je spomnil gospoda prezidenta Rupnika, kar je sprožilo burne ovacije poslušalcev. Nato je prešel govornik k snovi. Omenil je trde boje domobrancev, ki se bore za našo boljšo bodočnost ob strani nemških čet. Razgalil je zločinsko in podtalno delo komunistov, čigar logična posledica je bila samoobramba naroda: domobranstvo.

Drugi govornik, gospod Kociper, je omenil predvsem mnogoštevilne uspehe domobranskih čet v preteklem tednu na Dolenjskem, kjer je padlo izredno mnogo komunistov, še več jih je pa bilo ujetih. Komunizem pri nas propada, ker ni zakoreninjen v zemlji in ljudeh, ker je lažniv in trhel. Naš kmet izrablja orožje komunistov proti njim samim. To dokazujejo že skrivači, ki so komunistom kajpak trn v peti.

Govora obeh govornikov sta zbudila mnogo odobravanja, saj je bilo v njih res toliko resnice, da so se jele oči odpirati še tistim, ki so jih doslej nalašč zapirali. Po govorih se je propagandni referent draveliske posadke prav po domače pogovarjal z ljudmi, jim odgovarjal na razna vprašanja in pojasnjeval dejanski položaj. Pozval je mlade Draveljčane, naj se odločijo za brezkompromisno borbo ob strani domobrancev, če žele sebi in svojemu narodu dobro.

Na koncu so poslušalci odkritih glav zapeli himno »Hej Slovenci« in z njo uspešno zaključili to lepo uspelo zborovanje.

Slovesna proslava praznika dela v ljubljanski operi

1. maja dopoldne je bila v ljubljanskem opernem gledališču svečana prireditev v proslavo praznika dela. Na povabilo višjega SS skupinskega vodje Röseneria so se je udeležili najvišji predstavniki nemške vojske in oblasti ter zastopniki slovenskega javnega življenja. Prireditvi je prisostvoval tudi prezident Leon Rupnik, škof dr. Rožman, nemški generalni konzul dr. Müller, hrvatski konzul profesor Salih Baljič in drugi.

Operni oder je bil za ta praznik dela slovesno okrašen z zastavami in zelenjem, v sredi je pa stal bronasti kip Adolfa Hitlerja. Slovesnost se je začela točno ob 10. Otvoril jo je operni orkester, ki je odigral Griegovo »Slavnostno koračnico«. Nato so gojenci nacionalno-političnega vzgojnega zavoda v Št. Vidu v zboru deklamirali pesem Heinricha Lerscha »Pesem delavca«, potem pa ubrano zapeli pesem: »Preko vseh strah zveni«.

Ko se je polegla ta pesem, so gojenci istega zavoda mogočno odpeli pesem nemškega delovnega ljudstva »Delavci, kmetje, vojaki«.

SS-Obersturmführer Ploner je nato v ognjevitem nagovoru prikazal pot, po kateri se je Nemčija pod Führerjevim vodstvom dvignila do svoje današnje moči in veličine. Govornik je svoj govor nato zaključil s pozdravom Führerju, vsi navzočni so pa zapeli himno nemškega naroda. S tem se je ta lepa prazniční prireditev končala.

Spremembe predpisov o zapiranju trgovin

Na podlagi člena 1. naredbe o upravljanju Ljubljanske pokrajine z dne 20. septembra 1943, št. 1. Službeni list št. 273/86 iz 1943 v zvezi s členom 47. ministrske uredbe o odpiranju in zapiranju obratov od 16. aprila 1929. Uradni list št. 284/66 iz 1929 in § 428., odst. 1., toč. 14. zakona o obrtih z dne 5. novembra 1931, Službeni list št. 572/76 iz 1931, odrejam:

Čl. 1. Naredba Visokega komisaria v času za odpiranje in zapiranje trgovin, obrtnih in industrijskih obratovalnic ter potovalnih pisarn z dne 12. septembra 1942, št. 174, Službeni list št. 330/74 iz 1942 se dopolni takole:

1. V točki 2. pod I A člena 2. se na koncu besede »mesecih« vejica nadomesti s podpičjem in se doda:

»trgovine z racioniranimi živili ostanejo ob četrtkih popoldne zaprte za občinstvo«.

2. Za točko 7. pod I A istega člena se doda nova točka:

»8. prodajalnice pogonskih goriv in olj: neprekinjeno od 7. do 19. ure.«

3. Na koncu člena 2. se doda novo poglavje:

»Č. denarni zavodi.

Denarni zavodi obratujejo od 8. do 14. ure, za stranke pa od 8.30 do 12.30 ure.

Popoldne je vsakemu zavodu na prosto dano, da ima dveurno dežurno službo, za katero določi čas in število potrebnega osebja«.

4. Za točko 9. pod a) člena 4. se doda nova točka:

»10. prodajalnice pogonskih goriv in olj neprekinjeno od 7. do 19. ure«.

Čl. 2. Naredba Visokega komisaria o delovnem času za denarne zavode z dne 18. novembra 1941, št. 156, Službeni list št. 528/94 iz 1941 se razveljavi.

Čl. 3. Ta naredba stopi v veljavo tretji dan po objavi v Službenem listu Šefa pokrajinske uprave v Ljubljani.

Prezident divizijski general:
Rupnik s. r.

Takšni so »osvobodilci« Srbov

Beograd, 25. aprila. Česar še ni dosegel razvoj vojne zlasti od teheranske konference dalje, to je uspelo v zadnjih dneh s strahovalnim napadom angloameriškim letalcem na Beograd, piše vojni dopisnik dr. Otto Schulmeister. V vseh pogovorih s Srbi v zakloniščih in v bunkerjih in po napadih pred uničenimi stanovanji, gorečimi hišami in mrtvimi znanci na cestah, se je glasno slišalo, kako so Srbi preklinjali te »prijatelje«. To politično prebujenje, ki je nastalo med bolečinami in solzami, je zato tem močnejše. Zadnji težki strahovalni napad, katerega žrtev so bili predvsem notranji deli Beograda, je na krut način pokazal Srbom, da so le predmet politike svojih bivših zaveznikov. Podtalna propaganda, ki je vse znova skušala zagotoviti prebivalstvu srbskega glavnega mesta, da se mu ne bo nič zgodilo, se je zdaj razkrinkala.

Po razdejanjih, ki ga je povzročil že prvi napad na pravoslavno Veliko noč predvsem v naseljih, kjer je bivalo najrevnejše prebivalstvo, je bombardiranje v opoldanskih urah naslednjega dne zelo poškodovalo tudi samo mestno središče. Močan sovražni bombniški oddelek je kljub jasnemu razgledu iz veliko višine bombardiral s težkimi bombami predvsem reprezentativne stavbe mesta. Ruševine hiš, ki so se podrle, so pokopale pod seboj svoje prebivalce. Mnoge porušene stavbe so bile najtesneje zvezane s preteklostjo zadnjih desetletij srbske zgodovine. Strahovalni bombniki niso prizanesli niti srbskim bolnišnicam. Brez izbire cilja so vrgli svoje bombe na cerkve in šole in na stanovanjske hiše revnega prebivalstva.

Kakšno uro kasneje, ko je zaradi požarov in eksplozij ležal nad mestom debel oblak prahu in dima, ki je zasenčil celo sončne žarke, je napadla mesto slabša skupina štirimotornih bombnikov. Napad se je izvršil prav v trenutku, ko je prebivalstvo odšlo iz zakloniščc na cesto, ko so možje in jokajoče žene pod ruševinami iskali svoje sorodnike in so se pričela prva reševalna dela za izkop zasipanih in za prevoz ranjencev v bolnišnice. Srbsko prebivalstvo je izbiro tega trenutka za nadaljnje bombardiranje zelo dobro razumelo. Spoznalo je, katerim »vojaškim ciljem« so veljale fosforne bombe, ki so padale na stanovanjske hiše. Sovražniki so hoteli, da bi se rušilnim in zažigalnim bombam, ki so uničevale stanovanjske hiše njihovega bivšega zaveznika pridružile še nove, ki naj bi izzvale med prebivalstvom paniko, od katere so Angloameričani pričakovali koristi. A zelo so se varali. Beograd obiokuje svoje mrtve, kakor jih objokujejo Budimpešta, Bukarešta in Sofija. Njegovo prebivalstvo stoji strto pred razvalinami nekdanjega narodnega vzpona, toda ne bo kapituliralo prav tako, kakor ne bo v ostalih prestolnicah sosednih narodov. Prišlo ni do nikakšnih nemirov, vse kar je bilo mogoče opaziti, je bilo le molčanje do skrajnosti razočaranega in zagrenjenega naroda.

Težji kakor so izgube štirimotornih bombnikov, je politični poraz, ki ga je doživel sovražnik po tem napadu na Beograd. Ta izguba ni v nikakšnem sorazmerju z vojaškim učinkom tega bombardiranja. Beograd je s svojim lastnim trpljenjem spoznal, da so Angloameričani s svojim barbarskim uničevalnim delovanjem le hlapci in pomočniki boljševikov. Teh srbskih velikonočnih praznikov, teh ognjenih pošilik »osvobodilcev« ne bodo Srbi nikdar pozabili.

Dvojna mezda za 1. maj

Vrhovni komisar na operacijskem področju »Jadransko primorje« je za 1. maj 1944 izdal naslednjo naredbo o mezdah z datumom 28. aprila 1944.

Čl. 1. Vsem delavcem, ki so dne 1. maja 1944 delali, se za ta dan izvršene delovne ure po vodstvu podjetja izplača mezda v dvojni višini.

Čl. 2. Višji znesek mezde je prost vseh davščin in odtegljajev.

Čl. 3. Ta naredba velja za zasebno gospodarstvo na operacijskem področju »Jadransko Primorje« in za vse nenemške državljane zaposlene pri oboroženi sili in organizaciji Todt.

Obvestila Slovenskega Rdečega križa

Zahvale. Slovenskemu Rdečemu križu sta darovala g. Smerdu Marijan, nadporočnik v Grosupljem, Lir 100.— v ime industrialca g. P. Hribarja in ga. Neuberger Erna Lir 200.— v počastitev spomina blagopokojne ge. Manice Milavec. Prisrčna hvala!

Pozivi. V glavni pisarni, Marijin trg 5, naj se zglasi bivša učiteljica meščanske šole g. Piškur Angela; v poizvedovalnem odseku — Marijin trg 5, naj se javijo pri referentu III. naslednji: Blatnik Karel, roj. 2. novembra 1883; Gerber Vilma roj. Blatnik, roj. 8. decembra 1912; Hartman Oton Herman; Jeličič Dobrila in Miljutin; svojci Malnarja Antona, roj. 28. avgusta 1921; Sokolovič Tomislav, roj. 1908.

Paketi za Dachau. Svoje obvestilo glede pošiljanja paketov v Dachau izpopolnjujemo v toliko, da sprejemamo pakete za to taborišče še nadalje, ako svojci to izrecno žele.

Oddelek za podpore ne sprejema strank od četrtka 27. do nedelje 30. aprila 1944.

NA GOLIH TLEH

Živel je nekoč...

Tako se začno pravljice: v romantičnem preteklem času. Resničnosti pa je izraz trpki sedanjik:

V Ljubljani žive ljudje, ki so še pred kratkimi leti videli boljše dni. Žive, ali bolje, životarijo in se prebijajo v novi čas, kljubujoč vojni in njenim posledicam, kakor vedo in znajo. Dobri ljudje jim sem pa tja pomagajo, dobra društva se jih spomnijo, kolikor pač njihova sredstva dopuščajo. Kdor je mogel, si je poiskal nov poklic. A vsakomur to ni dano.

Tako se bije z življenjem tudi znan slovenski pesnik in mladinski pisatelj. Soliden, kakor je bil, si je v predvojnih letih toliko prihranil, da je svoji družini opremil ljubko domovanje. Vojna ga je spravila ob vse, rešil je le golo življenje, ženo, fantka in hčerko. Našli so se ljudje, ki mu dajejo možnost, da vsaj delno vnovči svoje sposobnosti in tako za silo prehrani svojo družinico. Ali kje je vse drugo!

Mož je preponosen, da bi prosil. Toda njegovi prijatelji niso slepi. In tako vidijo, da premore vsa štiriglava družina samo dve postelji z dvema blazinama in odejama, vse skup izposojeno pri dobrih ljudeh. Sami nepremožni, mu ne morejo pomagati, zato se obračajo do tistih rojakov, ki jim je bila usoda milejša kakor njemu.

Dve postelji prosimo za slovenskega pisatelja in njegovo družino — dve goli postelji z žimnicama, nič več.

Kdor more pomagati, naj to sporoči na naslov: Dr. Jože Gračner (pri dr. Mayerju), Poljanska cesta 15/II.

ZAPLEMBA IMOVINE UPORNIKOV

Službeni list šefa pokrajinske uprave v Ljubljani z dne 26. aprila 1944 objavlja odločbi o zaplembi imovine upornikov Janežiča Ivana žagarja in posestnika, in njegove žene Janežič Marije, stanujočih v Ljubljani, Orlova 11; Frankota Alberta mehanikarskega vajenca, stanujočega v Ljubljani, Bernekarjeva ul. 19, in Ančika Franca, profesorja, stanujočega v Ljubljani, Vodovodna cesta 4.

ceno in tako gre večji napor pri delu spet na račun posameznika.

Da se v bodočnosti stroji, ki so že enkrat izpodrinili delavca z njegovega mesta, ne bodo več izrabljali kot sredstvo za povišanje dobičkov delodajalcev, temveč da bodo delavcu v pomoč in mu dovolili varčevanje lastnih telesnih sil in da ne bo napor, ki ga delavec troši pri delu, v izključno korist posameznih finančnikov — zato bo moral skrbeti duh nove Evrope. V tistem času tudi ne bomo trpeli gledalcev in parasitov, kajti te bodo delovne sile postavile na sramotni oder in jim vzele pravico do deleža od ustvarjenih dobrin.

Iz tega spoznamo, da se temeljna zahteva socializma izraža le v pravici do dela. Kakor hitro se ta pravica do dela uveljavi, odvisi razvoj socializma od sodelovanja ljudstva. Različne demokratske države, kakor Anglija in Amerika govore že desetletja o uresničenju socializma, niso pa do danes mogle z nobeno svojo vlado — v kolikor jih ni do tega pripravilo oboroževanje zadnjih let — zajamčiti pravico do dela lastnemu prebivalstvu. Demonstracije brezposelnih, ki so zahtevali dela in kruha, so bile v teh deželah na dnevnem redu. To dokazuje, da so bile vse obljube teh vlad le prevara in da te vlade niso nikoli mislile na bodočnost in tudi ne bodo nikdar mislile na izboljšanje položaja delavskega prebivalstva.

Ako je danes nemški delavec edino resnično deležen pravega socializma, se moramo spomniti, da je v Nemčiji Führer Adolf Hitler takoj vzpostavil pravico do dela in že v nekaj mesecih svoje vlade spravil sedem milijonov brezposelnih na delo.

Če mnogo ljudi vidi v socializmu le njegovo udobno in lepo stran, ki naj le kaj daje, je to pojmovanje socializma zgrešeno, zakaj uveljavljanje socializma moremo doseči le s skupnim naporom vseh, brez izjeme. Pravi socializem obstoji v tem, da je vsak posameznik pripravljen po svoji moči in svojih zmožnostih delati zase in za vzajemnost.

Poravnajte naročnino!

Ko zatulijo sirene...

21 nasvetov protiletalske zaščite

1.

Po znaku alarma je prepovedano gledati skozi okna, postajati po balkonih, dvoriščih in vežah.

2.

Nadzoruj od časa do časa sam, če je zatemnitev tvojega stanovanja v redu. Pojdi iz hiše in se prepričaj, če iz stanovanja ne prihaja kaka svetloba. Poškodovane zatemnitvene naprave popravi takoj.

3.

Nespametni so oni, ki se smejejo tistim, ki so vestno drže navodil za zaščito pred letalskimi napadi, ker se ravno njim lahko zgodi, da bodo bridko obžalovali svojo neumestno junaštvo in vsevednost.

4.

V zakloniščU naj bo vedenje posameznika še bolj pazljivo, ker so ljudje nervozni in nestrpni. Vedno misli na to, da ne storiš svojemu bližnjemu ničesar, kar ne bi bilo povšeči Tebi samemu!

Vpitje, sprehajanje, prerivanje, neumestne šale ne spadajo v zakloniščo.

5.

Ali niste pomislili, da drugim ovirate vstop v zakloniščo, če se postavite pred vhod z namenom, da v svojo zabavo nadzirate, kdo vse prihaja v zakloniščo.

6.

Zavedajte se, da če v devetindevetdesetih primerih morda ne bo dejanskega napada sovražnih letal, se enkrat lahko zgodi, da bo zares. Zato ne izzivajte usode in držite se danih navodil! Predvsem takoj po danem znaku alarma v zakloniščo!

7.

Držite se navodil službujočega organa! S tem, da si ga prevaril, ko te je napotil v zakloniščo, pa si mu za hrbtom ušel, nisi škodoval njemu, pač pa se lahko zgodi, da sebi.

8.

V zakloniščU najmlajši odstopijo sedeže starejšim, zdravi bolnikom in moški ženam, saj to je eno osnovnih pravil dobre vzgoje!

9.

Imejte vedno na umu, da zakloniščo ni smetišče, temveč prostor — po večini manj udoben — kjer je treba prebiti včasih dolge ure. Zato skušajmo ohraniti vsaj eno udobnost — čistočo!

10.

Deponije požarnega peska v mestu niso igrišča za otroke. Dolžnost vsakogar je, da otroke, ki razmetavajo požarni pesek, opozori, da se to ne sme delati.

11.

Ne pozabite vzeti v zakloniščo odeje, ker je prostor hladen in je potrebno včasih prebiti v njem precej časa.

12.

Čitajte in skrbno zasledujte opozorila in navodila o zaščiti pred letalskimi napadi, ki izhajajo dnevno v časopisju! Ne pozabite na te objave ter se točno ravnajte po njih!

13.

Pozor! Katere so tvoje glavne dolžnosti v primeru alarma?

Pasant: Po najkrajši poti v najbližje zakloniščo.

14.

Med alarmom je prepozno pripravljati stvari, ki jih morate vzeti s seboj v zakloniščo. Prepričajte se vsak večer, če imate vse potrebno pripravljeno in pri rokah. Tudi obleko imejte v bližini, ker se sicer lahko zgodi, da boste prišli v zakloniščo le na pol oblečeni.

15.

Zakloniščа je treba od časa do časa prezračiti. Ako imate v zakloniščU stalno nameščene odeje, jih je treba redno iztepati. Pitno vodo menjajte vsak dan!

16.

Ali veste, kako je ravnati z ročno brizgalnico, gasilsko metlo in kako se gasi s peskom? Če niste, skušajte dobiti zadevna navodila, izvežbajte se! Najboljši pripomočki nam nič ne koristijo, če jih ne znamo uporabljati.

17.

Kako se boš obvaroval mraza, ki prihaja iz betonskih tal v zakloniščU? Izoliramo ga na ta način, da na tla položimo nekaj plasti časopisnega papirja, preko tega pa stare preproge, linolej, desko ali podobno.

18.

Če iz kakršnega koli vzroka ne moreš v zakloniščo, vedi, da je tvoje mesto daleč od oken, ker si pri oknih v nevarnosti, da te poškodujejo drobci bomb, razbitih stekel, zračni pritisk. Postaviti se moraš v kot sobe in počakati konec napada, ker je v sredini sobe vzdržljivost stropa najmanjša. Vedi pa, da moraš najprej vse preizkusiti, da greš takoj v zakloniščo, ker varnost v sobi kljub zgoraj navedenim meram še zdaleč ne ustreza varnosti v zakloniščU.

19.

Ali pregledujete orodje za hišno zaščito? Kramp, sekira, lopata, ki izpadajo iz ročice, so le malenkost več vredni kot nič. Zato hišni starešine pa tudi sami stanovalci pazite na orodje in še danes preglejte, v kakšnem stanju je in kje se nahaja.

20.

Petrolej, ki ste ga prejeli kot rezervno razsvetljavo v zakloniščU, ni dovoljeno uporabljati za privatno uporabo. Od časa do časa bodo policijski organi vršili nadzorstvo, če imate še dobljeno količino petroleja.

21.

Ne samo stanovanja, temveč tudi stopnišča in hodniki morajo biti zatemnjeni, ker v primeru alarma ponoči sicer ne morete in ne smete niti za trenutek osvetliti stopnišča. Kako nerodno je hoditi po temnih stopnicah in hodnikih, ste gotovo že tudi sami skusili. Še mnogo bolj pa se to občuti v naglici in nervozi, ko vsakdo hiti, da je čimprej v zakloniščU.

Vrhovni komisar za operacijsko področje Jadransko Primorje je odredil, da se mora končati pouk na šolah v Trstu in okolici, v Gorici, na Goriškem, v Istri, Kvarneru in v Furlaniji dne 30. junija. Šolske oblasti morajo ukreniti vse potrebno, da bodo učenci lahko opravili izpite do navedenega roka.

Šef Pokrajinske uprave v Ljubljani je določil nove prodajne cene pivu. 1 hl piva v sodih sme stati največ 830 lir, 1 hl piva v steklenicah pa 772 lir. Te cene so stopile v veljavo 1. maja. V njih je vključen skupni prometni davek in pokrajinska trošarina, eventuelne druge uvoznine in dajatve, kakor tudi občinska trošarina pa v njej niso vštete. Ker v Ljubljani plača pivovarna občinsko trošarino v višini lir 200 za hektoliter, stane v območju Ljubljane 1 hl piva v sodih 830 lir, 1 hl piva v steklenicah pa 972 lir.

Za vse osebe, ki prejemajo dodatne nakaznice za ročne delavce RD., morajo delodajalci od 1. do 6. maja vložiti nove prijave. Te prijave morajo napisati v dvojniku in morajo na njih navesti naslov podjetja, ki delavca prijavlja, ime in priimek delavca, njegove rojstne podatke, ime družinskega poglavarja, pri katerem delavec stanuje, stanovanje delavca, točen opis dela, ki ga delavec opravlja in število njegovih tedenskih ur. Pod vse te podatke se mora delodajalec podpisati. Delodajalci, ki zaposlujejo več delavcev, morajo vse prijaviti na enem seznamu. Pri dninarjih je treba navesti tudi površino polja, ki ga obdelujejo. Prijave naj delodajalci vložé na Mestnem preskrbovalnem uradu v palači Bate, prvo nadstropje. Kdor prijav ne bo do 6. maja prinesel, ne bo dobil dodatne nakaznice.

Prevod opozarja one gostilničarje, ki še niso prejeli nakazil za vino, naj o tej zadevi ne hodijo vpraševat k Prevodu, temveč naj počakajo, ker bodo dnevniki o pravem času prinesli potrebne objave glede delitve nakazil.

Ljubljanska splošna bolnišnica javlja, da smejo ljudje obiskovati bolnike samo vsak dan od pol 13. do 15., sicer je vstop v bolnišnico dovoljen samo sorodnikom hudo bolnih, a še ti morajo vratarju bolnišnice pokazati dovolilnico oddelčnega šefa. Dalje je vstop dovoljen zdravnikom in osebam, ki imajo v bolnišnici posloven opravek. Občinstvo naj to upošteva in naj vratarja ne nadleguje. Poleg tega bolnišnica opozarja, naj se ljudje v primeru letalskega alarma ne zatekajo v njeno poslopje, ker v njem ni javnega zaklonišča.

Žegoza, zadruga malih gospodarjev na Gallusovem nabrežju 33 sporoča, da deli odslej naprej riževo zdrobljenko vsak ponedeljek, torek, sredo in četrtek popoldne, in sicer od 14.30 do 17.30. Po odredbi Prevoda dobi vsak rejec, tudi nečlan, v zameno za vsaka tri kokoši jajca po 1 kg riževe zdrobljenke proti običajni odkupni ceni.

Obrtniki, ki prejemajo pri Pokrajinskem gospodarskem svetu bone za bencin brez posebne pismene prošnje, naj dvignejo bone do 10. maja. Pozneje Pokrajinski gospodarski svet bonov ne bo več delil.

V smislu amnestije Vrhovnega komisarja za operacijsko področje Jadransko primorje, ki je bila razglašena na dan Führerjevega rojstnega dne, je bilo v Gorici amnestiranih 100 oseb.

Šef civilne uprave na Spodnjem Štajerskem je z dekretom od 4. aprila t. l. proglasil Spodnjo Štajersko za obmejni pas, v katerem se tujci ne smejo zadrževati, če nimajo za to posebnega dovoljenja. Skozi ta obmejni pas smejo potovati samo oni tujci, ki imajo dovoljenje za prevoz po železnici, a jim nikjer ni treba prestopiti.

Osebne vesti

UMRLI SO:

V Ljubljani: Jerica Ukmarjeva; Alojzij Prošek; Alojzij Božič; Josip Röger, knjigovodja bivše Kranjske hranilnice; Janez Menart, trgovec; Jakob Vidmar, strojevodja drž. žel.; Marija Kotarjeva; Mihael Gabrijelčič; Josipina Blažonova; Ivana Matičičeva; Anton Pojaznar; Stojan Plantarič; Ivan Simončič, žel. uradnik v pok.

Naše sožalje!

Listek „Družinskega tednika"

Morsko dno — največje pokopališče na svetu

Prostrane morske planjave, ki čele zemljine, so ogromna mesta smrti, kjer najdejo svoj poslednji počitek posmrtni ostanki vseh mogočih morskih živali, pa tudi tistih, ki jih naplavijo v morje sladkovodne reke. Stoletja in tisočletja počivajo ta trupla na dnu morja, pokrita z visoko plastjo blata, ki nanj pritiska ogromen vodni pritisk.

Kakor sivkast sneg pada to blato na dno morja iz prahu neštetih milijonov majhnih in večjih organizmov in prekriva morsko dno, spreminjajoč ga v največje pokopališče na svetu.

Tako mine več tisočletij. Poznamo takšna pokopališča iz predpotopnega časa. To so ogromna apnenčasta in škriljasta pogorja, ki so bila nekdaj, ko so bila morja še drugačna, na morskem dnu, danes pa kot gorski vršaci kipijo v sinjo nebo.

Iz geoloških raziskovanj vemo, da sta se kopnina in morje stalno menjavala in da ni kraja na svetu, ki že ne bi bil kdaj pod morsko gladino. Povsod, kjer zdaj kipe v nebo škriljasti, apnenčasti ali peščeni gorski vrnovi, stojimo pred nemimi pričami predzgodovinskih dogajanj, pred pričami tiste dobe, ko je te kraje oblivalo morje in ko so se na njegovem dnu oblikovala današnja evropska pogorja.

Morja so ogromne delavnice apnenca; v dolgih tisočletjih pokrijejo dno z apnenčastim blatom, zapažijo vse špranje in zaseke koralnih in školjčnih razrastkov in zvarijo vse skupaj v ogromne skale. Dokazano je, da se na dnu morja nakupiči tem več apnenca, čim toplejša je voda, in da je ena tretjina dna vseh morij, torej več ko sto milijonov kvadratnih kilometrov, pokrita z apnencem.

Kapitan Collins s severnoameriške raziskovalne ladje »Albatros« je izračunal, da je bilo leta 1882. morsko dno v Delawarskem zalivu dva metra na debelo prekrito s trupli morskih živali. Novejša raziskovanja morskega dna so dokazala, da je to res. Neizmerno bogastvo živalskega in rastlinskega življenja sproži tudi ogromno odmiranje in prav ta odmrla trupla živali in odmrle rastline pospešujejo tvorbo apnenca na morskem dnu.

Vemo, da vsebuje voda tem manj kisika, čim toplejša je. Tople vode niso za ribe in ogrožajo njih življenje. Zato v tistih morskih predelih, kjer teče zalivski tok skozi mrzlejšo vodo, ribe na debelo poginjajo, ker vajene sveže, mrzle vode, ne prenesejo življenja v topli vodi. Zato kar venomer dežujejo na morsko dno ribja trupla in pospešujejo širjenje in izgradnjo ogromnih apnenčastih pokopališč pod morsko gladino. Ta ogromna množina ribjih trupel ne strohni, temveč razpade v nove rudninske tvorbe, ki so posebno bogate s fosforescujočim apnencem.

Vendar si ne smemo predstavljati, da je morsko dno ravno ali kvečjemu hribovito. Razklano je kakor pokrajina na mesecu. Mnogo je prepadov, globljih od višine Mount Everesta, razen tega so pa tudi predeli, kjer se morsko dno zaradi podmorskih potresov stalno izpreminja. V takšnih kotlih vre morsko dno kakor vzhajajoče testo.

V predelih med Azori in Novo Fundlandijo vzhodno od Newyorka so leta 1832. izmerili morsko globino. Znašala je kvečjemu 200 metrov. Ko so jo leta 1858. ponovno izmerili, je znašala 5.000 metrov! Nekaj let pozneje je bilo morje na tistem mestu globoko spet samo 160 do 200 metrov, toda ko je par let pozneje neki parnik angleške vojne mornarice meril globino, je bilo morsko dno prav tam globoko 3.000 metrov. Podmorski potresi so v tistih predelih torej kar venomer silovito izpreminjali morsko dno.

Slika življenja na takšnem morskem dnu je tako fantastična, da si jo človek le težko zamišlja. Kakor začaran svet s koničastimi vršaci in strahovitimi prepadi med njimi se morsko dno približuje pokrajini na mesecu po svoji brezupni pusti, goli slikovitosti. Človeško oko pač nikoli ne bo moglo pogledati v brezdanje globine teh morskih žrel. Nedvomno je pa, da žive na morskem dnu živali, opremljene z »lučmi«. Strašni pritisk ogromnih vodnih skladov jih tišči v temne globine morja, kjer potrebujejo »svetilke«, da se lahko izogibajo nevarnostim, ki preže nanje za vsako skalo, za vsakim apnenastim previsom. Takšne živali lahko svoje luči »ugasnejo«, če jim preti nevarnost in jih spet »prižgo«, ko se čutijo varnejše.

Kakor začarani svet se nam zdi pogled na sliko morskega dna že v globini 200 metrov, kakor ga popisuje raziskovalec morskih globin Bebee, ki se je spustil v bližini Bermudov za 17 minut v posebni oklepni krogli 200 metrov globoko in je v tem kratkem času odkril 80 novih živalskih vrst.

»Strahotno spačeni, človeku nekoliko podobni razpotegnjeni obrazi morskih pošasti udarjajo ob okna steklene krogle. V globini 200 metrov obkrožajo škrlatnordeče, velikim kroglam podobne sipe jekleno kletko, ki v njej opazujem slikovito življenje na morskem dnu. Zmajem podobne ribe s strahovitimi žagastimi zobmi preže na manjše živali, ki drve, oslepljene od jarkih žarometov iz moje krogle, naravnost v odprto žrelo v pogubo. Ko je žrelo polno, se čeljusti skoraj avtomatski zapro. Da, tu spodaj se počutijo živali samo tako dolgo varne, dokler jih druge ne požro.«

Pokopališča morja — v njih blatu, prepadih in pesku počivajo tudi tiste vojne ladje, ki so potonile na svetovnih morjih v gigantski bitki narodov, v prejšnji in sedanji svetovni vojni.

SMOLA

NAPISAL J. H. STADELMANN

Jim Dudley je bil sam pri sebi trdno prepričan, da se mu bo posrečilo izvesti nalogo ki si jo je bil nadel. Dobro se je namreč zavedal, da mora biti bankir, ki je poneveril težke tisočake ne samo previden in pretkan, temveč v prvi vrsti takšen, da nikogar ne zbode v oči. Jim je zaupal v svojo zunanjost. Vedel je, da je eden izmed tisočev mož, podoben vsakomur in nikomur. Prepričan je bil, da ga nihče, ki je videl tiralico, ki jo je policija izdala za njim, ne more spoznati.

Jim torej za potovanje, ki bi naj ga popeljalo v sončno bodočnost, ni oblekel svojega svetlega črtastega plašča, v katerem so ga vsi njegovi prijatelji bili vajeni videti, temveč je stopil v neko konfekcijsko trgovino in izbral temnomoder površnik, kakršnega v mestu na vsak korak vidiš. Prav tako je izbral v neki modni trgovini temnomoder klobuk, ki je bil moderen, in ga je v mestu nosilo staro in mlado. Perilo je spravil v majhen kovčeg, kakršnih je imela usnjena trgovina, kjer ga je bil kupil, še na desetine v zalogi. Če bi policija hotela najti moža v takšni obleki, kakršno je nosil Jim, potem bi morala zapreti pol mesta.

Jim se je zadovoljno ogledoval v neki izložbi. Če se je zganil, so mu v debeli denarnici veselo šelesteli poneverjeni bankovci. Tako je odšel proti postaji. Prepričan je bil, da nikogar izmed potnikov, ki so hiteli v isto smer, ne bo zbodel v oči, niti zmenil se nihče ne bo zanj...

»Dober dan, Fred!« je zdajci zaklical neki moški glas za njim, takoj nato mu je pa nekdo položil roko na ramo. »Kam si pa prav za prav namenjen, daj no, da te pobliže ogledam, o, oprostite,« je naposled zaključil neznanec svoj nagovor. »Oprostite,« je potem ponovil, »mislil sem, da ste moj prijatelj Fred, čisto ste mu podobni. Prav takšen plašč imate, res je pa, da ste nekoliko manjši. Oprostite torej.«

Jim je jezen odšel dalje in sam pri sebi premišljeval: Gotovo je neznanec opazil, kako se je prestrašil, ko mu je položil roko na ramo. Saj ni čudno, mislil je, da ga je že zasačil stražnik. Morda se bo neznanec pozneje, ko bo videl tiralico, spomnil tega srečanja in naznanil policiji, proti kateri postaji je slepar Dudley odšel. Tako bo policija že od vsega začetka imela za njim pravo sled.

Ko se je Jim bližal postajnemu poslopju, si je posadil mehki temnomodri klobuk nekoliko niže na čelo. Vsaj zdaj ga nihče ne sme opaziti. Sicer je pa tu neznanska gneča...

»Ralph, kaj pa počneš v mestu,« ga je zdajci nekdo ogovoril in mu obe roki prožil v pozdrav. »Mislil sem, da si z ženo in otrokom na morju in se pariš na soncu. O, pomota,« je nato vzkliknil neznanec, ko si je Jimov obrez pobliže ogledal. »Veste,« se je potem skušal opravičiti, »Moj sosed Ralph nosi prav takšen klobuk ko vi in sem bil trdno prepričan, da stoji on pred menoj. Sicer je pa res, da ste nekoliko bolj širokopleči.«

Jim je od jeze prebledel. V četrt ure sta ga že dva človeka zamenjala in si ga potem lahko prav od blizu ogledala. Če bo policija razpisala za tistega, ki bi vedel o sleparju Dudleyu kaj povedati, bosta oba neznanca gotovo takoj odhitela na policijo in ga natanko opisala. Bogve kako mu bosta ti dve srečanji še narobe hodili!

Ko je Jim stopil na postajo, se je previdno ozrl na vse strani. Vsaj zdaj naj mu bo sreča mila. Brž ko pride v vlak, bo laže zadihal.

»Ne, dragi moj, ne boste mi ušli. Saj se mi je takoj zdelo, da vas bom na postaji dohitel. Zdaj pa pojdite takoj z menoj,« je zdajci zaslišal poleg sebe Jim.

Tako torej, si je mislil Jim. Torej vendar ne bom ušel roki pravice. Brž ko je pa moža, ki ga je ogovoril, natančneje ogledal, si je oddahnil. To je bil vendar vratar hotela Kontinental. Le kaj mu je hotel?

»Oprostite,« je potem izdavil iz sebe. »Ne vem, kaj želite? Mudi se mi na vlak.«

»Prav rad vam verjamem,« je dejal vratar. »A kljub temu vas moram pripeljati nazaj, plačati morate namreč svoje večdnevno bivanje v našem hotelu, gospod Harrar.«

»Saj se ne pišem Harrar, temveč Dudley,« je odvrnil Jim takoj nato bi si pa najrajši jezik odgriznil. Zdaj je vendar svoje ime izdal, ime, ki ga bodo v nekaj urah prinesli vsi dnevniki. »Saj sploh še nikdar nisem bil v hotelu Kontinental,« je potem dejal.

Hotelski vratar se je na glas zasmejal. »Čudno, da sem si vas potem tako dobro zapomnil. V hotelu ste imeli prav takšen klobuk, isti površnik, in zdaj naj bi vas na lepem zamenjal. Ne, plačali boste svoj dolg, sicer bom poklical stražnika.«

Jim se je zamislil. Najbolje je, je premišljeval, da mu takoj plačam, kolikor zahteva. Saj se mi že tako zdi, da stražnik gleda semkaj. Še tega se mi manjka, da ga vratar pokliče in mu vso zadevo razloži. Potem sem v pasti.

Dal je hotelskemu vratarju zahtevani denar in urno odšel dalje. Slišal je ravno še, kako se mu je vratar zahvalil:

»No, pa hvala lepa gospod Harrar, ali pa gospod Dudley, če vam je to bolj všeč.«

Ali se zdaj sploh še izplača, da bežim, si je mislil Jim. Saj me zdaj že toliko ljudi pozna. A vendar je zdaj najbolje, da vstopim v vlak, se stisnem v kot in nikomur več ne pokažem svojega obraza. Morda se bo še vse po sreči izteklo.

»Tale gospod ima moj kovčeg,« je zdajci zaklicala neka ženska za njim. »Komaj včeraj sem ga kupila in sem ga zdaj samo za trenutek postavila v kot. Že mi ga je nesramni tat odnesel.«

Poleg neznane ženske stoječi stražnik je položil Jimu roko na ramo in mu ljubeznivo dejal: »Prosim, gospod, pojdite z menoj na stražnico.«

»Gospa se vendar moti, kovčeg je moj,« je skušal ugovarjati Jim.

»Nesramnež,« je vzkliknila gospa. »Saj imam kovčegove ključe še v rokah. Bomo že na stražnici ugotovili.«

»V zadnjem času je tu na postaji izginilo že več kovčegov,« je spet spregovoril stražnik. Potem se je obrnil k Jimu, rekoč: »Sicer vas je pa malo prej lovil vratar hotela Kontinentala. Tudi z njim niste imeli čistih računov. Lahko ste prepričani, da si vas bomo na stražnici dodobra ogledali.«

Ali je kaj čudnega, če je potem Jim cele tri leta lahko premišljeval, kako se mora človek obleči, da nikogar ne zbode v oči.

Najprimernejši nadomestek gimnastike za vsakogar, je brezorožna samoobramba

džiu-džitsu

šola za spretnost, prožnost in prisebnost.

Poučuje strokovnjak vsak torek in četrtek

za gospode: od 17. do 20.
za dame: od 20. do 21.

Gimnastična šola, Muzejska ul. 3, pritličje

OKVIRJI ZA SLIKE
V VELIKI IZBIRI, NIZKE CENE
I. GAMBERGER
KOLODVORSKA UL. 18

TORBICE rokavice, čevlje itd. barvajte s specialno barvo, ki usnju ne škoduje. Eflaks, Napoleonov trg.

Pozor! Tukaj kriminalna policija!

Delovanje nemške policije v vojnem času

Če mati grozi poredneemu otroku s stražnikom, napak vzgaja. Stražnik namreč ni nikakšen »bavbav«, temveč varuh njene in otrokove varnosti in otrokove varnosti in osebne lastnine, posebno v vojnem času, ko so razmere po svetu neurejene in ko se v vsaki državi mudi mnogo nezaželenih tujcev. Statistika zadnjih let dokazuje, da je kriminalnost v Nemčiji v vojnem času znatno manjša, kakor je bila pred vojno. Ni čudno, če je nemška policija lahko ponosna na svoj uspeh v teh letih. S svojo neutrudljivo delavnostjo ni samo večino zločinov odkrila, temveč jih še več preprečila, kar je nedvomno še hvalevrednejše.

Varnostna policija, ki je nje naloga, varovati življenje in osebno lastnino ljudstva, se v Nemčiji deli v tri glavne veje: v tajno državno policijo, v varnostno službo SS in kriminalno policijo. Vodstvo vse varnostne policije je v rokah višjega skupinskega vodje SS Kaltenbrunnerja z glavnim sedežem v Berlinu. Odtod dobivajo navodila vse kriminalne policijske podružnice v nemškem Reichu.

Posebno zanimiva je naloga kriminalne policije. Evo nekaj primerov iz njene dejavnosti:

Kdo je »sunil« torbico?

Lahni zvoki godbe trepetajo v zraku. Kavarna je polna do poslednjega kotička. Ob neki mizici sede tri gospodične. Še en stol je vendarle prazen.

»Oprostite, ali lahko prisedem?«

Gospod, ki se je pravkar priklonil, je na videz skromen in prikupen. Zato mu dame rade dovolijo, da prisede. Kmalu so vsi štirje zapleteni v živahen pomenek. Gospod tako zanimivo pripoveduje, da gospodične zaverovano poslušajo.

Ena izmed gospodičen se za trenutek opraviči, ker je zagledala pri sosednji mizi dobro znanko. Nekaj časa je torej njen sedež prazen. Kmalu nato se pa tudi neznanec oprosti družbi za par minut. Zdaj se gospodična od sosedne mize vsa vznemirjena vrne. Ali je tukaj njena ročna torbica? Ne. In vendar točno ve, da jo je bila prav gotovo pustila na mizi. Pregledajo vse stole in kotičke, torbice nikjer. Kdo je krivec?

Obe gospodični sta oškodovanki takoj pokazali svoji ročni torbici in jo prosili, naj sama natanko pregleda njuno obleko in plašče, da se bo prepričala o njuni nedolžnosti. Nihče drugi kakor prikupni neznanec ne more biti storilec.

»Takoj obvestite kriminalno policijo,« svetuje ena izmed gospodičen.

»Hitro delo — dobro delo,« je geslo kriminalne policije. Po kratki izpovedi v uradu kriminalne policije oškodovanki pokažejo nekaj fotografij tatov, ki se v mestu posvečajo podobnim prestopkom in so bili zaradi njih tudi že kaznovani.

»Tale je,« vzklikne zdaj gospodična in pokaže s prstom na neki obraz. »Da, čisto gotovo je bil ta!«

Uradnik podvomi, ali ga je mogla tako hitro spoznati. Nekoliko obotavljajoče, toda še zmerom prepričljivo potrdi oškodovanka: »Rekla bi, da je bil ta in nihče drugi!«

Hitro dela kriminalna policija. Osumljenca dobe še doma v njegovem stanovanju. Sobna preiskava ne pokaže ničesar sumljivega, možak pa tudi odločno taji, da bi on vzel ročno torbico in da bi se sploh tisti dan mudil v kavarni. Drugo jutro pokličejo oškodovanko spet na oddelek kriminalne policije in jo soočijo z več moškimi. Takoj spozna gospodična krivca.

»Da, to je gospod, ki je sedel pri naši mizi!«

Ne dolgo potem pokličejo oškodovanko v drugo sobo. Tat je medtem pod vplivom soočenja priznal svoje dejanje. Povedal je, da je ročno torbico podaril neki svoji prijateljici. Ko preiščejo njeno stanovanje, jo tudi res dobe. Še ves denar je v njej. Kriminalna policija je prijela tudi tatovo prijateljico, da se prepriča, ali je dekle vedelo, da je sprejela ukradeno torbico.

Srečna se vrača oškodovanka s svojo lastnino z oddelka policije, ki ji je pomagala odkriti tatu in ji vrnila skromno imetje.

»Policijska komisija je takoj prišla na lice mesta...

»Umor« javljajo po telefonu kriminalni policiji. V jutrnjih urah so ob bregu nekega mestnega prekopa našli mestni delavci moško truplo. Vsi znaki kažejo, da ne gre za nesrečo, temveč za zločin.

Takoj se odpelje kriminalni komisar s svojimi sodelavci na lice mesta. Ne manjka tudi najmodernejši filmski aparat, ki z njim filmajo bližnjo okolico, ki se je v nje območju zločin odigral. S pomočjo moderne stereokamere gre delo hitro in točno od rok. Kriminalni uradniki izmerijo vse stopinje v snegu, eden izmed detektivov pa že drži na vrvci policijskega psa, ki nemiren voha sledove. Kriminalni komisar narekuje svoji tajnici vse izsledke, policijski zdravnik preiskuje rane na umorjenčevi blagajni, ves policijski stroj dela s polno paro, da bo čimprej zadostil pravici in odkril zločinca.

Vlom v pritličju

S policijske stražnice v nekem mestnem okraju sporoče na kriminalni oddelek, da je nekdo vlomil v pritličje stanovanjske hiše št. 17 v Sončni ulici. Odprl je vrata z vitrihom in odnesel več dragocenosti in nekaj denarja v gotovini.

Takoj se napotijo detektivi na označeno mesto. Najprej pregledajo sledove. Za zdaj še ne morejo ugotoviti, kdo bi utegnil biti krivec.

Vendar detektivi neutrudljivo delajo dalje. Preiščejo vse sumljive krčme in beznice v bližini. In res pri enem izmed »gostov« najdejo pri osebni preiskavi vitrihe v žepu. Sobna preiskava pri njem odkrije marsikaj zanimivega. Detektivi najdejo nekatere predmete, ki so zmanjkali iz pritličnega stanovanja št. 7 ob vlomu.

Možaka zaslišijo. Naposled prizna svoje dejanje. Kriminalna policija je imela dober lov. Verига dokazov je zaključena. Zdaj samo še fotografirajo tatu za pozneje, nato ga pa preda policija sodišču, kjer bo prejel zasluženo kazen.

*

To so samo trije primeri iz odgovornega in napornega delovanja kriminalne policije. Vendar ne gre vselej tako gladko. Včasih potrebujejo kriminalni uradniki dolge mesece, da odkrijejo pravo sled in izsledé zločinca. Njih najlepša nagrada je, če vidijo, da je njih prizadevanje imelo uspeh in da so s svojim delom pripomogli pravici do veljave.

Poslastica sladokuscev

ALI BI JEDLI POLŽA NA RAŽNJU?

Gospod Biancherd ima v pariškem predmestju smotrno urejeno polžjo farmo

Vest, da Francozi jedo polže, marsikoga navda z gnusom. In vendar Parižani na leto pojedo nič manj ko deset milijonov teh dolgočasnih plazilcev, po teži torej skoraj 200 ton.

V pariškem predmestju ob Pont de Neuillyju ima gospod Blancherd pravcato farmo polžev. Ta mož vse svoje življenje prodaja te počasne mehkužce. Sprva je sicer gospod Blancherd hotel v Ameriki postati zdravnik, potem se je pa rajši vrnil v domovino in je zdaj že več let pravi specialist v trgovanju s polži. Zadeva namreč ni tako preprosta, kakor se vam morda na prvi pogled zdi. Gospod Blancherd namreč ne pobira vse polže od kraja. Po njegovem poročilu živi na svetu približno 4000 različnih vrst polžev, od teh 400 na Francoskem. Kot jed pridejo v poštev samo dve vrsti, ki ju gospod Blancherd kratko imenuje: »Veliki belci« in »Mali sivci«. Ta oznaka pa vsekakor ni točna. Belih polžev sploh ni. Njegovi »Veliki belci« so samo nekoliko svetlejši od »Malih sivcev«.

Posebno debele polže imenujejo Francozi »Escargots de Bourgogne«, pripomniti moramo, da danes prav v Bourgogni polžev skoraj ni več, ker jim ne prija modra galica, s katero tamošnji vinogradniki škrope trte. Danes uvažajo debele polže predvsem iz Sarthe, Savoye in celo iz krajev, ki leže ob švicarski meji. Manjše vrste polžev pa uvažajo v pariško farmo iz Champagne.

Gotovo vas bo zanimalo, kako užitni polž živi in kako ga je treba gojiti? Čas, ko so sladokusci na Francoskem pobirali polže, kjer so jih dobili, je že davno minil. Zdaj jedo samo one mehkužce, ki so zrejeni v farmah.

Na takšnih polžjih farmah goje na tisoče in tisoče polžev. Farma je ograjena z zelo gosto mrežo, tla v njej morajo biti zmerom vlažna, ves prostor pa zasenčen, tako da nikdar ne prisije vanj sonce. Polži ne marajo suše. V času, ko je premalo dežja, mora nato farmar svoje ljubljence škropiti z vodo. Sicer pa polže svetloba prav nič ne moti, saj tako ničesar ne vidijo.

S prehrano polžev farmar nima dosti skrbi. Polži namreč niso izbirčneži. Jedo vse, kar je zelenega, in imajo prav tako radi solato, kakor plevel, gobe, mah in listje. Res je pa, da polž izredno veliko poje. Vsak dan požre toliko zelenjave, kolikor znaša polovica njegove telesne teže.

Dvakrat na leto je žetev polžev. Prvič zbere farmar polže spomladi, in sicer v aprilu takoj po prvem spomladanskem dežju. Glavna žetev je pa v jeseni, v septembru. Vmesne mesece porabi polž za razmnoževanje. Polž je sicer dvospolno bitje, a če se hoče razmnoževati, mora vseeno dobiti partnerja. V maju se izvrši oplojenje. Pet in dvajset dni nato leže polž, ki se je odločil, da bo igral vlogo samice, okrog 40 jajc, iz katerih se v topli zemlji prav kmalu izležejo polžki.

Oni polži, ki jih farmar ni pobral in prodal, se oktobra »zaliežejo« in nastopijo svoje zimsko spanje. Ti se šele spomladi zbude in pridejo iz svojih hišic. One pa, ki jih je farmar jeseni pobral, čaka nič kaj prijetna usoda. Te vrže farmar v velike lonce, jih pokrije s pokrovko in jih pusti en teden brez hrane. Polž se ves teden od jeze slini in oddaja neko belo sluzasto snov, v kateri je izredno veliko strupenih snovi, ki jih polž dobi iz zaužite hrane. Čez teden dni postavi farmar lonec skupaj s polži vred v vrelo vodo. Tedaj polži pri priči poginejo. Zdaj je treba iz njih pripraviti kar najbolj okusno jed. Receptov za pripravljanje polžev je nešteto. Kakor na Francoskem polža ne imenujejo povsod kratko in malo »escargot«, temveč v Poitouju »lumas«, v Nici »cantarau«, v Languedocu »casaraulau«, v Provanci pa »limaces«, tako ima v Franciji tudi vsaka dežela svoj način pripravljanja polžev.

Najčešče pripravljajo polže tako, da jih najprej skuhajo, potegnejo iz hišice, potem pa hišico dodobra očistijo in polža z raznimi dodatki spet potlačijo v hišo. Navadno garnirajo polža z drobnjakom.

Francozi, ki so znani sladokusci, so se tudi v pripravljanju polžev izkazali. Tako ti na primer prinesejo v restavraciji polža z lepo zapečenim krompirjem v oblicah, polža potresenega s sladkim janežem, polža na ražnju, polža kot krof, tudi z vinom polit polž ni nič nenavadnega. Sicer pa še nismo pri kraju. Francozi poznajo še drugače pripravljene polže. Tako na primer jedo polža garniranega z gomoljikami, potresenega s poprom, ali pomešanega z gobami. Zmerom se pa mora polž vsaj šest minut peči v ponvi.

Kakor je na Mont St. Michelu Mère Poular zaslovela s svojimi palačinkami, tako je znala Madame Ménétrel leta 1888, tako dovršeno pripravljati polže, da se še zdaj po šestdesetih letih gospodinje drže njenih receptov.

Sicer ima pa vsaka francoska gospodinja glede pripravljanja polžev svoje skrivnosti, ki jih le nerada izda. Vsekako bo pa polž v jedilniku francoskih kuhinj še nadalje igral važno vlogo. Sicer pa moramo pripomniti, da so jih tudi stari Rimljani radi jedli in jih cenili kot posebno poslastico.

Nevarna stava

Poleti leta 1558. je sedelo nekaj Königsberških meščanov skupaj z ladijskimi kapitani pri pivu in se pogovarjalo o nevarnostih, ki prete ladjam na vožnji od Königsberga proti Danzigu, kjer moli iz morja mnogo pečin. V njihov pogovor se je vmešal pijani pivovar Gregor Remmelaff in je izjavil, da bi si takoj upal odveslati v bakreni posodi za varjenje od Königsburške luke do Danziga.

Kapitani so se pijancu nekaj časa smejali, ko pa le ni odnehal, so ga prijeli za besedo in stavili z njim visoke vsote denarja, da ne bo srečno prispel do Danziga. Gregor je stave sprejel in napovedal, da bo drugi dan odšel na pot.

Ko se je naslednji dan pivovar streznil, se je seveda svojega bahanja zelo kesal. Dobro je vedel, da bo pri vožnji tvegal svoje življenje. Rad bi se bil skesal, a se ni mogel. Če bi namreč vsem, ki so stavili z njim stave plačal, ne da bi odveslal na pot, bi bil ob vse svoje premoženje.

11. avgusta je torej pivovar sedel v svojo posodo za varjenje, opremljeno s potrebnim proviantom in dvema veslom. Na obrežju se je zbrala velika množica ljudi in se od pivovarja poslovila, meneč, da ga nihče nikdar več ne bo videl.

Čez pet dni je pa pivovar Gregor srečno pristal v danziški luki. Ljudje so prihiteli na obrežje, saj tako čudne ladjice še nikdar niso bili videli.

Ko so na danziškem magistratu izvedeli, kakšno tveganje vožnjo je bil pivovar prestal, so mu priredili na čast svečano pojedino in zapovedali, da so ga sprejeli z bobnanjem in trobentanjem.

Pivovar Gregor se je nato z ladjo odpeljal domov v Königsberg, kjer so mu kapitani in drugi prijatelji odštejali dobljeno stavo, ki ni bila ravno majhna. Izjavil je pa, da v drugič za nobeno ceno ne bi odšel na tako pustolovsko in nevarno vožnjo.

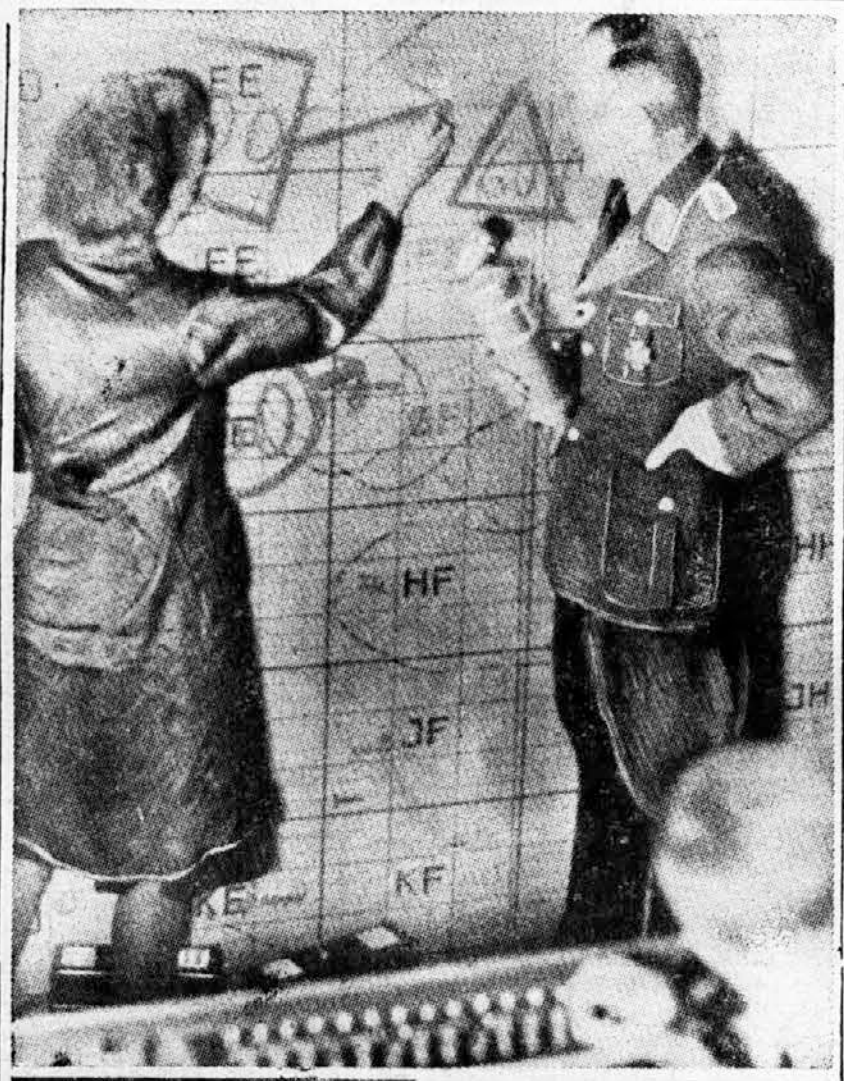

Nemška protiletalska obramba vključuje v svojo službo tudi pravočasno obveščanje vseh ogroženih pokrajin v območju velikega Reicha. Naša slika nam kaže uradnico, ki vpisuje v poseben zemljevid gibanje sovražnih letal nad Nemčijo. Poleg nje stoji radijski obveščevalec sovražnih letalskih napadov, ki v svoji službi pri posebnem aparatu daje znake za alarm in za konec alarma. Manjša slika nam pa kaže, kako držeč mikrofon v levici, z desnico priliska na napravo, ki oznanja za tisto okrožje konec letalske nevarnosti. Tako izvedo ljudje v Nemčiji že dobro uro pred napadom za nevarnost sovražnega napada in se pravočasno zatečejo v varna zaklonišča.

RADOVEDNI SLONIČ

NARISAL IGOR ŠILIH

V davnem, pradavnem času, predragi moji, slon ni imel rilca. Imel je le črnkast, zabuhel nos, velik ko škorenj, ki je mogel ž njim mahati sem in tja, pobrati pa ni mogel z njim ničesar. Živel pa je slon-slonček-mladček, ki je bil poln nenasitne radovednosti, kar pomeni, da je venomer izpraševal kar si bodi. Živel je v Afriki in napolnil vso Afriko s svojo nenasitno zvedavostjo. Vprašal je svojega visokega strica noja, zakaj mu je perje v repu zraslo in njegov visoki stric noj ga je oplazil s svojim trdim, trdim krempljem. Vprašal je svojo visoko tetko žirafo, kaj ji je napravilo kožo marogasto, in njegova visoka tetka žirafa ga je oplazila s svojim trdim, trdim kopitem. In še je bil poln nenasitne radovednosti.

Vprašal je svojega zajetnega strica povodnega konja, zakaj ima rdeče oči, in njegov zajetni stric povodni konj ga je oplazil s svojim velikim, velikim kopitom. Vprašal je svojo kosmato tetko opico, čemu imajo limone baš tak okus, in njegova kosmata tetka opica ga je oplazila s svojo kosmato, kosmato taco. In še je bil poln radovednosti. Izpraševal je o vsem, kar koli je videl, slišal, čutil, vohal in tipal, in vsi njegovi strici in tete so ga tepli. In še je bil poln nenasitne radovednosti. Neko lepo jutro pa je zadal naš slonič novo vprašanje: kaj ima krokodil za kosilo? In zopet so ga vsi bili, pa ušel jim je ter naletel na starega ptiča Kolokola, sedečega na drevesu in ga vprašal: kaj ima krokodil za kosilo? Tedaj mu pravi ptič Kolokolo in zavrešči žalostno: »Odpravi se k bregovom velike sivozelene blatne reke Limpopa, vse obdane z mrzlikami in boš izvedel.«

Dalje prihodnjič.

Za dvig čebelarstva v jugovzhodni Evropi

Ko se je Nemčija v zadnjih letih uvrstila med prve kupovalce medu v Evropi, se je na jugovzhodu poživilo zanimanje za čebelarstvo, ki prej zaradi uvoza iz prekomorskih dežel ni bilo posebno živahno. To je še posebno razveseljivo, ker imajo ti kraji vse pogoje za procvit čebelarstva. Bera znaša 1 kilo ali poldrugo kilo medu na panj. Kajpak je to odvisno od podnebja in vremenskih razmer. Nič manj pa tudi ni odvisno od organizacije čebelarstva, ki je v nekaterih pokrajinah še v povojih. Zato si jugovzhodne države prizadevajo čebelarstvo v novejšem času modernizirati.

Največ medu na jugovzhodu pridela Bolgarija. Zadnji čas so povečali število panjev na 600.000. Letni pridelek medu znaša okrog 2 milijona kil, kar ustreza 3 ½ kilam medu na en panj. Bolgarske zadruge si zelo prizadevajo, dvigniti čebelarstvo in posojajo moderne panje čebelarjem proti neznatni odškodnini.

Na drugem mestu v čebelarstvu vzhodne Evrope je Madžarska s 750 tisoč panji in 65.000 čebelarji. Madžarska si posebno prizadeva, vzgojiti plemensko čiste rodove čebel in modernizirati čebelarstvo. Zadnja leta so pridelali na Madžarskem na leto 400 tisoč kil medu, tako da znaša tukaj letni pridelek na panj samo 0.7 kg medu. Madžarske čebelarske zadruge [illegible] da bodo s smotrno prevzgojo čebelarstva v kratkem pridelek medu za polovico zvišale.

V Romuniji imajo sicer 450.000 panjev, toda le polovico od njih je smotrno urejenih. Tudi tukaj bo potrebna modernizacija čebelarstva, če naj se izkoristijo vse dane možnosti pridelovanja medu.

Slovaška ima 150.000 panjev in pri[illegible] na leto 250.000 kil medu. Od tega medu porabijo na Slovaškem 180 tisoč kil, 70.000 kil ga pa izvažajo. Slovaška čebelarska zadruga je imela doslej monopol na med. Zdaj si zadruga prizadeva, da bi vzgojila plemensko čistejše rodove in modernizirala panje, tako da bo pridelek medu še narastel.

Kar se tiče podnebja je tudi Hrvatska zelo primerna za čebelarstvo. Na leto pridelajo na Hrvatskem povprečno 300.000 kil medu. Hrvatska čebelarska zadruga si prizadeva z modernizacijo panjev in strokovnimi tečaji dvigniti čebelarstvo in povečati zanimanje zanj.

V Srbiji imajo okrog 100.000 panjev, čebelarstvo v Banatu je pa med najvzornejšimi na Balkanu.

Najpoštenejši sluga

Nekoč je živel neki trgovec, ki je zelo rad pil vino. Na nesrečo je pa zmerom dobil slugo, ki je bil prav takšen pijanec, kakor on sam in mu je vino kradel. Zato se je trgovec odločil, da bo v bodoče sprejel samo slugo, ki vina sploh ne bo maral.

Neki trgovčev prijatelj mu je priporočil nekega moža za katerega je trdil, da vina sploh ne pozna. Trgovec je velel možu, naj pride v njegovo hišo, mu pokazal čutaro z belim vinom in ga vprašal: »Ali veš, kaj je tu notri?«

Na njegovo veliko začudenje je mož brez oklevanja odgovoril: »Belo vino.«

Trgovec ga je takoj odslovil, dobro vedoč, da mož vino že tako dobro pozna in ga bo gotovo pil, kakor ostali.

Tedaj je prišel lepega dne v njegovo hišo neki hlapec in prosil za delo. Trgovec ga je sprejel in mu pokazal čutaro z rdečim vinom, rekoč: »Ali veš, kaj je to?« Hlapec je odkimal in trgovec ga je sprejel v službo.

Nekega dne je pa trgovec odšel z doma. Odhajajoč je naročil svojemu slugi:

»Pazi na gnjat, ki visi v kuhinji, na petelina na dvorišču in na dve steklenici strupa, ki stojita v moji sobi. V eni steklenici je bel strup v drugi rdeč.

Ko se je pa trgovec čez nekaj ur vrnil domov, je našel svojega slugo do onemoglosti pijanega na tleh. Ko je pogledal v kuhinjo je opazil, da je gnjat izginila in na dvorišču ni našel petelina. Brcnil je slugo z nogo da se je prebudil in ga pošteno oštel. Sluga je pa s težavo vstal in začel pripovedovati:

»Gospodar ko si odšel z doma, sem skrbno pogledal, ali je gnjat še na pravem mestu, ali je petelin še na dvorišču in stoji v sobi strup. Nekaj minut nato se je pa priplazila skozi okno sosedova mačka in mi je odnesla gnjat. Urno sem stekel za njo da bi jo ujel. Medtem je pa prišel neki pes in mi odgnal petelina z dvorišča. Zdaj sem se obupan vrnil v hišo in sam pri sebi sklenil da si bom vzel življenje, ker sem se bal vaše kazni. Stopil sem torej v sobo in izpil ves beli strup. Ko sem pa čez eno uro ugotovil, da še nisem mrtev sem nagnil še drugo čutaro in tudi rdeči strup do zadnje kapljice izpil. Potem se mi je zameglilo pred očmi in sem omedlel.«

Trgovec je svojega slugo pozorno poslušal, potem ga pa prav po očetovsko potolažil, rekoč: »Ti si najpoštenejši sluga, kar sem jih kdaj imel.« Obdržal ga je v službi in mu odpustil, da je zaradi njega izgubil gnjat, petelina in dve steklenici vina.

MED TRNJEM IN CVETJEM

* LJUBEZENSKI ROMAN V DVEH DELIH *

Kakor vidiš sem postal pravi organizator in moram tako rekoč iz nič nekaj ustvariti. Ne moreš si misliti, koliko veselja imam z delom, šele zdaj sem odkril, da je lepše delati kakor živeti v brezdelju. Precej pozno, toda upam, da vseeno ne prepozno...

Kajpak ne moremo uporabiti celega gradiča, temveč samo desno stransko krilo, ki je bilo pozneje nekoliko preurejeno, tako da življenje v teh prostorih ni neprijetno, posebno ker imamo čudovit razgled na morje. Ta stara razvalina du Beauchampsovih naredi kaj veličasten vtis, toda na koncu koncev le ostane to, kar je: znamenita razvalina. Tega se moja Lydia nekam preveč jasno zaveda, zato vsak dan stoji dolge ure ob oknu in hrepeneče gleda skozi daljnogled na morje, da bi ujela vsaj kakšno ladjo, ki plove v bolj obljudene in prikupne kraje. Razen tega ne neha sanjati o Parizu, kjer je s svojo lepoto res žela velike uspehe, ki so pa mene stali vseeno lepe denarce. Čeprav je Lydia še zmerom zelo lepa, vendar bi ji Pariz prej ali slej spet vzel naslov, ki ji ga je bil podelil, ko jo je krstil za ‚la belle Lydia'. Počasi pričenja tudi njena lepota veneti...

Ljubi bratranec, vidim, da se staramo. Palačo, ki sem jo bil tako ugodno kupil od obubožanega de Vignyja, sem moral zastaviti, da sem lahko poplačal vse dolgove. Hvala Bogu, da sem Lydiji v dobrih časih nakupil dovolj nakita, da smo ga zdaj lahko ugodno prodali. Obdržali smo samo najdragocenejše in najljubše spominke, ki sem ji bil podaril za najino poroko in ob Verinem rojstvu. Sila kola lomi...

Sam ne vem, kako smo zabredli v tako hude denarne težave in večkrat se z obžalovanjem in občutkom sramu spomnim na tvoj dobri nasvet pri poroki. Vendar ne godrnjam, saj sem se že kar sprijaznil s svojim novim življenjem, ki ima prav tako svoje čare. Kajpak bi rad svoje dohodke — obresti ne posebno velike rente — povečal, da bi lahko ženi in hčeri nudil vsaj nekaj udobnosti in ugodnosti, ki si jih zdaj ne moreta privoščiti.

Priznati moram, da nisem posebno iznajdljiv pri služenju denarja. Vendar sem se pred kratkim nečesa domislil, v glavo mi je šinila zamisel, ki bi se morda le dala uresničiti. Vzel bi v rejo ali pa v celotno oskrbo kakšnega penzionarja ali kakšno penzionarko. Najrajši bi imel mlado dekle, ker bi bila ta hkrati tudi prijetna družbina za mojo ženo in razvedrilo za našo Vero. Moja žena je ne bi naučila samo družabnih spretnosti, pač pa tudi francoščine in nemščine, zakaj oba jezika izvrstno obvlada. Lydia tudi imenitno igra klavir in bi lahko otroka tudi glasbeno izobrazila, jaz bi pa učil zgodovino, zemljepis in literaturo, kolikor nisem še pozabil. Kajpak bi morala biti deklica iz dobre družine, pripravljena dobro plačati svoje bivanje tu pri nas. Godilo bi se ji gotovo zelo dobro, saj bi imela vsega dovolj: izvrstnega mleka, dobre nege, izdatne hrane in prijetne družbe. Da, Fran, bilo bi nam v veliko pomoč, če bi nam mogel priskrbeti takšno dekle. Francozinje bi namreč težko dobili, ker ne marajo v samotne kraje, boječ se, da se ne bi omožile in da ne bi dovolj zgodaj ‚prišle v družbo'.

Že vidim v duhu tvoj podsmehljivi izraz, ko bereš to izpoved. Ker imaš pa ti prav in sem jaz pogrešil, se ne smem priti oževati.

Zdaj sem ti povedal vse, kar sem imel na srcu, zdaj pa o nas pika in konec besedi. Rajši bi slišal, kako se tebi kaj godi. Zelo smo bili presenečeni, ko si nam sporočil, da si se ločil. Ker pa tvoje žene nisem poznal, tudi ne moremo ceniti, kako velika izguba je to zate bila.

Upam, da mi boš zdaj tudi ti pisal nekaj več o sebi in svoji hčerkici. Prosim te pa, nobenih moralnih pridig, že sam sem vse v teh mesecih natanko premislil in pretehtal.

Oba z ženo te lepo pozdravljava, tvoj

bratranec

Lojze.«

Ko je Fran Bregant pismo prebral, se je zamislil. Ni bil posebno presenečen ob novici, da se je moral Lojze tako zelo omejiti, saj mu je bil kdaj že prerokoval, da se bo tako zgodilo. Vse bolj ga je zanimala bratrančeva prošnja, naj mu priskrbi penzionarko. Ali ni bil to prst božji? Kako olajšanje ga je prevzelo, ko je bral tisto mesto v pismu, kjer mu Lojze sporoča, da bi želel imeti mlado Slovenko, ki bi rastla hkrati z njegovo hčerko Vero in se z njo izobraževala.

Da, to je bilo mesto za Sonjo! Če jo bo poslal na Francosko k svojemu bratrancu Lojzetu, je ne bo imel vsak dan pred očmi in bo vseeno vedel, da se ji bo dobro godilo. Da, saj Lojze je bil kljub lahkomiselnosti in potratnosti dober človek, to se je pokazalo zdaj, ko se je tako hitro vživel v novi položaj. In če je tudi njegova žena nekoliko preveč živahna, kaj more Sonji to škodili? Mala Verica ji bo pa lahko tovarišica pri igri in pri učenju, in tako mala ne bo doraščala samo med odraslimi kar za otroka ni posebno dobro.

Kajpak mora še vse premisliti in pretehtati, zakaj Sonje ne sme poslati v negotovost, otrok je vendar nedolžen. Razen tega ji bo moral priskrbeti vzgojiteljico, ki bo hkrati učiteljica, zakaj na Lojzovo znanje zemljepisa in zgodovine se ni posebno zanesel. Sonja bo pa rasla v gradu svojega strička v prijetnem okolju, živela bo v zdravem kraju in bo dobila izvrstno vzgojo. Tako mu ne bo treba skrbeti, ali je v poštenih rokah ali ne, pa tudi nič več se mu ne bo treba mučiti, saj je ne bo vsak dan imel pred očmi.

Oddahnil si je, kakor da bi se mu bil odvalil kamen od srca. Sonja živi v hiši svojega strica lahko do svoje polnoletnosti, ko si bo lahko sama izbrala svojo življenjsko pot.

Kmalu je ta namera pri Franu Brégantu postala trdna odločitev. Zdaj je hotel uresničiti še eno zamisel, ki ga je bila prva vsega prevzela in ki naj bi mu pomagala, preboleti, da mu Bog ni dal sina. Odločil se je, da bo tudi to zamisel kar najhitreje uresničil.

V

Anton Klemenčič je bil že osem in dvajset let prokurist tvrdke ‚Bregant in sin'. Pričel je kot vajenec in z leti se je tako spojil s tvrdko, da je delal zanjo kakor da bi bilo njegovo. Čeprav ni bil samostojen, si je vendar v teh letih pridobil ugled, ki je komaj da zaostajal za Brégantovim. Niso ga spoštovale samo stranke, tudi gospodar ga je za vselej povprašal za svet, kadar se je moral kaj važnega odločiti.

V teh dolgih letih skupnega dela sta si postala Bregant in Klemenčič skoraj da prijatelja v najlepšem pomenu te besede. Klemenčič ni nikoli pozabil, da je Bregant njegov šef, toda Bregant sam je na to že zdavnaj pozabil. Klemenčiču je zaupal vse važnejše delo, on je izplačeval osebje, skrbel, da je šlo delo na okoliških žagah svojo izvoženo pot, skratka bil je Brégantova desna roka.

Klemenčič je bil sin obubožanega ljubljanskega odvetnika. Imel je še to smolo, da so mu starši zelo zgodaj umrli. Pričel je svojo življenjsko pot kot navaden vajenec, toda z marljivostjo in vztrajnostjo je plezal na lestvici uspehov više in više, dokler ni dosegel v podjetju Frana Breganta najvišje službeno mesto.

Ko je danes stopil v Brégantovo zasebno pisarno, je njegov šef vstal, mu prisrčno ponudil desnico in ga vprašal:

»Ali imate danes urico časa zame?«

»Če me potrebujete, gotovo.«

»Prav, prisedite torej. Rad bi nekaj govoril z vami, nekaj, kar mi že dolgo leži na srcu. Zasebna zadeva, nič poslovnega. Trenutek, najprej bova pokadila dobro smotko, nato se bova posvetila težjim problemom.«

OKVIRJI
za
SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE
KLEIN
LJUBLJANA, Woltova 4

Fran Bregant je vzel iz predala škatlo najfinejših smotk in jih ljubeznivo ponudil svojemu uslužbencu. Nekaj časa sta oba molče kadila, opazujoč modrikast dim, ki se je izgubljal skozi odprto okno v sveži pomladanski zrak.

»Predobro veste, dragi Klemenčič,« je naposled pričel Bregant, »kaj se je zgodilo z mojim zakonom. Doslej nisem hotel o tem govoriti z vami, čeprav ste mi postali v teh dolgih letih prijatelj. Tudi zdaj še ne morem mirno govoriti o tem, zato vas prosim, da mi ne izrekate nobenega sočutja! Z njim bi me samo mučili. Mimo tega vem sam, kako sočustvujete z menoj. To pa, kar vam hočem danes povedati, me sili, da se dotaknem tudi svojih zasebnih zadev. Kako me je žena zapustila, vam je dobro znano, saj čivkajo o tem vsi vrabci po ljubljanskih strehah. In tudi to veste — da imam samo hčerko.«

Bregant je trenutek spet pomolčal, kajti spomnil se je znova svojega dvoma, da Sonja ni njegova hči. Toda ta svoj dvom je bil zaupal dotlej samo Marjani, in tudi zdaj ni hotel, da bi ga razglašal preko mej družine, zato se je premagal in trudoma nadaljeval:

»Sin mi ni bil usojen, in preostaja mi samo še bratranec mojega primka, ker pa imam hčer, ne more postati moj naslednik, mimo tega pa mu podjetja tudi sicer ne bi mogel izročiti, kajti za take posle je popolnoma nesposoben. Tvrdka Bregant in sin po moji smrti torej ne bo mogla več imeti lastnika tega imena. Prepričani ste gotovo, da sem o tem že veliko premišljeval.«

»To si morem misliti,« je dejal Klemenčič. »Tudi jaz sem se že ukvarjal z vprašanjem, kaj bo iz naše tvrdke, ko naju ne bo več. Vi ste še krepki in tudi jaz bom utegnil še nekaj let z zadostnimi silami opravljati svoje posle — toda kljub temu je treba misliti tudi na bodočnost. Res, naše uradništvo je zanesljivo in spretno, nekaj časa bi se posli tudi še potem razvijali v redu, a naposled bi se približal konec.«

Bregant je po teh Klemenčičevih trenutek pomolčal, potem pa nenadoma vprašal:

»Koliko je prav za prav star vaš sin?«

Klemenčič ga je začudeno pogledal:

»Moj sin? V kratkem bo dovršil osemnajsto leto.«

»Osemnajsto,« je ponovil Bregant. »Mislil sem tudi sam, da jih nima manj. Tudi vi ste bili približno enake starosti, ko ste stopili v službo pri našem podjetju.«

»Da, gospod Bregant,« je dejal Klemenčič.

»In kakšen poklic si namerava vaš sin izbrati? Zdaj obiskuje realno gimnazijo.«

»Da,« je potrdil Klemenčič. »Šolo bo kmalu dovršil in prav v zadnjem času smo često razmišljali o poklicu, kateremu naj bi se posvetil. Moja želja je, da bi postal inženir, on sam pa se bolj navdušuje za trgovsko visoko šolo in trgovski poklic. Misli si namreč, da mu bo mogoče doseči položaj velikega trgovca, kakršni ste n. pr. vi, toda denarja, ki bi mu bil za to potreben, mu ne bom mogel zapustiti. Da bi pa našel kot uslužbenec takega gospodarja, kakršni ste vi, tudi ne verjamem.«

»Nasprotno,« je dejal Bregant. »Niste vi našli izrednega gospodarja, gospodar je našel v vas izrednega uslužbenca. S svojo lastno sposobnostjo ste se dvignili.«

»Marsikateri sposobni uslužbenec se mora vse življenje ubadati na podrejenih mestih in nikoli ne doseže popolnega upoštevanja svojega dela, če nima dobrega gospodarja,« je skušal ugovarjati Klemenčič.

Bregant se je znova za trenutek zazrl v dim svoje cigare in nato dejal:

»Vaš sin ima, kakor se mi zdi, vse sposobnosti, postati prav tako dober trgovec, kakor je njegov oče.«

»O tem ne dvomim,« je rekel Klemenčič. »Toda kljub temu: pogoji za samostojnost manjkajo.«

»Jaz sem vašega Borisa večkrat opazoval,« je dejal Bregant, »in si iskreno želim, da bi imel takega sina.«

Klemenčičeve oči so zasijale v ponosu.

»Zato je tudi ves moj ponos,« je dejal.

Bregant je prikimal in v njegovih očeh se je zabliskala žalost.

»Po zunanjosti vam je tako podoben, da si tudi po vsem ostalem ne moreta biti mnogo različna.«

Klemenčič se je nasmehnil.

»Tudi moja žena trdi, da je cel oče. Ne vem pa, če govori to z dobrim ali slabim namenom, kajti Boris ima tudi prav tako trdo glavo, kakor jaz, kar moji ženi ni vedno ljubo.«

»Prav z vašo trdo, to se pravi odločno glavo, sem bil vedno najbolj zadovoljen,« je dejal Bregant in pričel nehote misliti, kako mora biti srečen oče, ki ima sina, tako sebi podobnega. Potem je nadaljeval: »In zdaj, dragi gospod Klemenčič, preidiva naravnost na vprašanje, o katerem sem se namenil danes govoriti z vami! Kaj bi dejali, če bi vam svetoval, naj vaš sin vendarle postane trgovec? Ne, ne ugovarjajte mi! Počakajte, da vam povem do konca, kaj mislim! Ko bom zatisnil svoje oči — bo postala moja hči moja dedinja in lastnica podjetja. Ali me boste za mnogo let preživeli, tega seveda ne ve.., zato ne morem biti povsem miren. Kdo naj bi potem postal vodja podjetja moje hčere? Moji ostali prokuristi so sposobni uradniki, toda voditelji ne bi mogli biti. Zato mislim, da bi bil za tak položaj najprimernejši vaš sin Boris, če ima res vse vaše trgovske lastnosti. Če ga oba za to vzgojiva, bova mogla brez skrbi zaupati v njegovo bodoče vodstvo. Pripravljen sem zato prevzeti sam vse stroške za njegov študij na trgovski visoki šoli. Po končanih študijah bi ga poslala za eno ali dve leti še kam v tujino. Mogel bi obiskati naše zunanje odjemalce in dobiti vpogled v širše poslovanje. Po vrnitvi bi ga uvedla v vse domače poslovanje. Kaj menite?«

Klemenčič si je pričel brisati čelo, kakor da bi mu bilo postalo vroče. Skušal je premagati svojo veselo vznemirjenost in je dejal kolikor mogoče mirno:

»Kaj naj menim? Ljubi, dragi gospod Bregant, boljšega svojemu sinu sploh ne morem želeti. In on sam bo skakal od veselja, če mu sporočim vaše načrte. Toda na nekaj ne smeva pozabiti! Lastnica podjetja bo postala za vami vaša hči. Kaj pa, če se ji bo nekega dne zazdelo, da bi postavila na vodstvo firme Bregant in sin koga drugega, njega bi pa odslovila? Oprostite mi, da mislim že zdaj tako daleč!«

»Nasprotno, veseli me, da mislite tako daleč naprej,« je dejal Bregant. »Toda nikar si ne mislite, da tudi že sam nisem računal s takimi možnostmi. Zato sem sklenil, da bomo tisti dan, ko se vi in vaš sin odločita za moj načrt, sklenili za vse obvezno pogodbo. Te dni nameravam sestaviti tudi svojo oporoko, in v njej bodo prav tako postavke o tem vprašanju. Moja hči bo prevzela dolžnost pustiti vašega sina na položaju, na katerega ga bova postavila. Do svoje smrti pa boste seveda vi ostali na vodstvu podjetja, vaš sin pa prejme, čim bo dovolj star, prokuro. Če midva prej umreva, bo Boris prevzel svoje mesto in ga ohranil do smrti. Se strinjate s tem?«

Dalje prihodnjič

KULTURNI TEDNIK

Kellerjeve novele v slovenščini

Dobra knjiga je izdala v mesecu aprilu zbirko novel švicarskega nemškega pripovednika Gottfriede Kellerja »Ljudje iz Seldwylle«. Knjiga na 270 straneh vsebuje uvod in pet izbranih novel, katere je prevedel dr. Joža Glonar.

Gottfried Keller, ki je pomenil ob koncu prejšnjega stoletja močno pomladitev in okrepitev švicarske nemške literature, se je s svojim celotnim delom uvrstil tudi med vidne predstavnike celokupnega nemškega leposlovja sploh, pa tudi drugi narodi mu že dolgo posvečajo zasluženo pozornost s prevajanjem njegovih romanov, povesti in novel. Tako so tudi novele »Ljudje iz Seldwylle« doživele že več prevodov in moramo samo pozdraviti domiselnost, ki je vodila založnico in prevajalca, da smo jih dobili sedaj vsaj v izboru še mi Slovenci.

Kellerjeva posebna odlika je neka topla človeška iskrenost včasih kar že šegavost, vedno pa zgrajena na finem poznavanju človeškega življenja in polna zrele dognanosti. Vse te odlike krase tudi pričujoče novele: Kujavega Pankraca, Romea in Julije na vasi, Gospa Amreinovo in njenega najmlajšega, Tri pravične glavnikarje in Mačka Muca. V uvodu nam govori pisatelj o samotnem mestecu Seldwylli in nas s kolektivno karakterizacijo njegovih prebivalcev uvaja v svet onih Seldwyllcev, ki jih potem prikazuje v novelah.

Prva novela ima nadih romantike nenavadnega življenja in dalnih krajev, pa je kljub temu njeno prikazovanje usode kujavega Pankraca realistično in psihološko fino razčlenjeno. Še bolj mojstrsko je zgrajena in izdelana druga novela, ki nam predočuje usodo dveh vaških zaljubljencev katerih pot se zaključi prav tako tragično, kakor Romea in Julije v Veroni. Delo spada med najboljše stvaritve te vrste. V tretji opisuje Keller odločno ženo, ki se sama spoprime z življenjem, da ga zmaga in ustvari, po možu zapuščena, podlago za vzgojo svojih treh otrok. V četrti se nam predstavlja pisatelj s humoristično-groteskne strani, vendar v strogi umerjenosti. Peta in zadnja v tej zbirki, »Maček Muc«, je pa preplet resničnosti in namišljenosti, mačka in ljudi, pa s tenkočutno psihologijo in posrečenim pripovednim stilom.

Novele je vzorno prevedel dr. J. Glonar, da jih beremo kot original. Nič posebno pa ne ugaja nova zunanja oprema, ki po okusu zaostaja za dosedanjo. Ali res ne bi bilo mogoče pritegniti k opremi kakega umetnika?

*

Nova literarna nagrada. Založba »Dobra knjiga« je ustanovila literarno nagrado v višini 6000 lir za najboljši izvirni slovenski roman v obsegu 16 do 24 pol, ki bo prejel seveda še običajni honorar in bo izdan v zbirki rednih publikacij, ali pa samostojno. Nagrada se bo podeljevala vsako leto pod imenom »Jurčičeva nagrada« za pripovedništvo« in bo s tem počaščen tudi spomin na našega prvega romanopisca. Prva nagrada bo — če bo predloženo primerno kvalitetno delo — izplačana še letos. Pisatelji, ki nameravajo tekmovati za to najnovejšo nagrado, morajo predložiti rokopise svojih del do 31. oktobra anonimno in opremljeno z geslom ter imenom v zaprti kuverti Narodni tiskarni v Ljubljani. Tako je zdaj že tretja med sedaj aktivnimi slovenskimi založbami ustanovila stalno literarno nagrado, kar moramo samo pozdraviti. Priporočljivo pa bi bilo, da bi katera izmed naših ustanov ustanovila tudi še nagrado za najboljšo slovensko dramo ali komedijo, kar bi nedvomno pospešilo produkcijo na tem področju, ki je pri nas najšibkejše. in

HUMOR

Preizkušnja

»Kdor se ne zna točno izraziti, je zame tepec. Ali ste me razumeli?«

»Ne.«

Resnico je povedal

Stiskač pride k zdravniku na pregled.

Zdravnik ga pregleda, nato mu pa pomirjevalno dé:

»Kar oblecite se, zdravi ste ko riba.«

Stiskač se obleče, potem pa hoče oditi. Zdravnik ga zadrži, rekoč:

»50 lir ste mi dolžni.«

»Kaaj?« se začudi Stiskač. »Niti lire nimám v žepu.«

»Takšna nesramnost,« se razburi zdravnik. »K meni pridete na pregled, pa niti počenega groša nimate v žepu.«

»Prav imate,« mu pritrdi Stiskač. »A česa vsega človek ne naredi za ljubo zdravje.«

Ljubezniva žena

»Veš, srček, sezidala si bova ljubko hišico in ko bom zvečer prišel domov...«

»Se bom urno oblekla in bova odšla v kino.«

Tehten vzrok

»Ali je tvoj sin naredil zrelostni izpit?«

»Ne, padel je. Saj pa tudi ni čudno. Pomisli, profesor ga je izpraševal stvari, ki so se zgodile že pred njegovim rojstvom.«

Ljubeznivost

»Zelo ste ljubeznivi, da ste me popeljali na ples,« dé starejša gospodična svojemu plesalcu.

»O,« se nasmehne mladenič. »Saj sva vendar na dobrodelni prireditvi.«

Previdnost

Žena: »Pokazala bom možu svoj novi klobuk.«

Prijateljica: »Nikar, počakaj vsaj toliko časa, da se obrije.«

Vesten bolnik

»Zakaj pa po vsakem obedu navijate uro.«

»Zdravnik mi je naročil, da se moram po vsakem obedu razgibati.«

Na kokošjem dvorišču

Galanten petelin: »Draga kokoška, ti imaš najlepše kurje oči, kar sem jih kdaj videl.«

Prisebnost

»Kako žalostno, danes praznujem svoj devet in trideseti rojstni dan,« je vzkliknila v neki družbi gospa Kodretova.

»Saj si mi vendar to že lani dejala,« se je nasmehnila njena soseda.

»Že mogoče,« ji je odgovorila gospa Kodretova. »A lani sem se ti zlagala.«

Zloba

»Anička, ali sem bila videti pri poroki zelo razburjena?«

»Samo v začetku. Potem ko je pa Viktor dejal ‚da', si se takoj pomirila.«

Dijaška

Tretješolec Mirko je obiskal svojega bolnega profesorja. Pred bolnišnico ga čakata njegova dva tovariša in ga radovedno vprašata:

»No, kako mu gre?«

»Zelo slabo vest vama prinašam,« žalostno zmaje z glavo Mirko. »Pojutrišnjem bo že v šoli.«

Predrago je

»Zakaj si pa tako otožna, ljubica?« vpraša mladi mož svojo ženico.

»Ne morem ti povedati,« žalostno povesi oči žena.

»Zakaj vendar ne?« se začudi mož.

»Ker je predrago,« prizna žena.

Odpuščanja vredno

»Ljuba Mimi, odpusti mi vendar, da sem pozabil na tvoj današnji rojstni dan. Ne joči več! Saj nisi danes prav nič starejša videti ko včeraj.«

Zlobno

»Očka, iz česa neki je bil prvi zvočnik?«

»Iz Adamovega rebra, sinko.«

Prijateljsko povabilo

»No, kako pa vaše zdravje, gospod Korenček?«

»Hvala, prav dobro. Zdaj se zelo korenito zdravim. Zelo malo jem in nič ne pijem.«

»No, potem vas pa povabim drevi k nam na večerjo.«

Škotska

Škotu je rodila žena dvojčka. Fotografirati je pa dal samo enega.

KAM GRE MODA?

Tri kontinentalna modna središča Pariz, Berlin in Dunaj si zdaj prizadevajo, da bi ustvarila novo umetniško in modno produkcijo, ki bi bila prosta navlake starega sloga in bi bila kakovostno vseeno na vrhuncu, ustrezajoč zahtevam vojne in današnjega časa. Prava vojna naloga mode se je pokazala šele tedaj, ko je pričelo primanjkovati vseh tistih bogatih rezerv, ki so jih modni ustvarjalci še imeli ob začetku vojne.

In tako se je kmalu pokazala zdrava podlaga evropske modne industrije, in iz vseh mogočih težav in zadreg se je izkristalizirala prava kulturna naloga mode: negovanje naravnega, rekli bi že instinktivnega evropskega modnega okusa.

Tako se je tudi zgodilo, da se je otresla moda vseh nepotrebnih »muh«, ostala sta še samo dober okus in lepota. Ta dva sta pa danes za Evropca še posebno važna, zakaj dokler v človeku celo v najskromnejših razmerah ne ugasne želja po lepoti, tako dolgo je tudi naš življenjski občutek pozitiven. In to vrednost mode danes še celo ne smemo podcenjevati. Skrbeti, da ne ugasneta čut za lepoto in kultivirano življenje v človeku, je velika naloga, ki sega daleč čez prvotno obzorje mode, ki je bila njega dni njena glavna naloga, da je človeka oblačila.

Zanimivo je, kako so sloviti modni ustvarjalci reagirali na ta razvoj. Modni ustvarjalec je današnje okoliščine pogosto občutil kot posebno dražilo, ki ga spodbuja, da s kar najmanjšo porabo materiala ustvari kar najlepšo in najenotnejšo sliko, ki prav tako nosi pečat njegove osebnosti, kakor njega dni, ko je imel na razpolago vse razkošje modnih zakladnic. Zato se nismo samo zaradi pomanjkanja materiala, temveč predvsem zaradi prilagoditve modnih umetnikov pomaknili v modi za korak dalje od »sezonske« mode do splošne mode, nje naloga je, ustvarjati lepo in koristno hkrati, zato sta ji pa vsa muhavost in razkošnost tuja.

Vse modne stvaritve, od obleke, plašča in kostima do čevljev in ročne torbice so v vojnem času doživele razvoj, ki ga bomo v nekaj besedah ponisali.

Današnji modni plašč — glej tudi spodnjo sliko! — mora biti takšen, da ustreza lepoti in praktičnosti hkrati, da ga lahko oblečemo ob vsaki uri in vsakem vremenu, saj moramo pogosto na cesto ali peš ob še tako slabem vremenu. Ta »brezčasni« plašč je izpodrinil vse mogoče kape in široke plašče, ki jih nismo zapenjale in nas tudi niso bogve kako greli.

Moderni kostim, to priljubljeno žensko oblačilo, se je navzel predvsem športnih oblik. Krilo je široko, bodisi nagubano ali zvončasto, da nam ne ovira koraka, jopica pa ni predolga — tudi posledica pomanjkanja blaga — zelo preprosta je v obliki, pogosto brez ovratnika. Ima pa skoraj zmerom precej velike žepe. Moderno je drobnokockasto blago umirjenih barv, ki se jih ne moremo tako hitro naveličati.

Zelo nabrane in razkošno okrašene obleke so se umaknile oblekam s skromnimi črtami, zato pa nič manj prikupnimi po svoji sveži preprostosti. Dolga večerna obleka je sploh izginila z modne pozornice, tudi tam, kjer bi bila zdaj še na mestu. Namesto nje nosimo temno popoldansko obleko, ki se od prave popoldanske obleke razlikuje samo po malo drznejšem izrezu in kroju.

Posebno zanimiv razvoj je doživela ročna torbica. Ne samo, da je dobila novo obliko — največkrat jo nosimo čez ramena — posebno značilno zanjo je, da so jo pričeli izdelovati iz vsega mogočega materiala, samo iz usnja ne. Suknene ročne torbice so v modi predvsem za dopoldanske ure, popoldne pa nosimo torbico iz baržuna, pošitega s svilo ali starimi koraldami, nekdaj tako moderne in danes spet oživljene torbice s »petitpointom«, k športnim oblekam pa ročne torbice iz slame, koruznega ličkanja ali pisanega blaga. Vse je dovoljeno, le da je originalno in smiselno.

In zdaj še k čevljem in nogavicam. Tenčične nogavice so postale razkošje, ki nam sladi dneve samo ob praznjih priložnostih. Le malo je žensk, ki bi v svoji garderobi imele več parov nepoškodovanih tenčičnih nogavic, zato si morajo drugače pomagati. Zdaj poleti bomo nosile odprte, zračne čevlje, ki niti ne potrebujejo nogavic ali kvečjemu kratke. Ob deževnih dneh se bodo na nogo podale tudi močnejše dokolenke k športnim čevljem. Tenčično nogavico oblečemo pa samo tja, kjer bi sicer bil celoten vtis brez nje pokvarjen.

(Po Signalu.)

(Ti trije modeli so risani izrečno za »Družinski tednik« in niso bili še objavljeni)

Naša slika nam kaže tri elegantne pomladanske obleke. Prva je sivomodra in ima siv ovratnik in pas. Pri sedelcu je gornji del zelo nabran. Krilo je ozko. — Druga obleka je kombinirana iz treh barv. Krilo, hrbet in rokavi so temnordeči, širok zvezan pas je nekoliko svetleje rdeč, prednji del života je pa pastelno modre barve. Ta obleka je primerna samo za vitke ženske s pravilnimi oblikami. — Tretja obleka je preprosta, sešita iz temnorjavega blaga, obšita s temnozelenimi progami. Pas, rokavice in torbica so tudi zeleni.

PODEDOVANJE

Zaplodek je spočet in sestavljen iz dveh celic: iz materine in iz očetove. Obedve imata v sebi neskončno majhna zrnca, kromozome, nosilce lastnosti, ki jih podedujemo. Poteze in značaj otroka so odvisne od tega, kako zelo so v posameznih kromozomih razvite lastnosti prednikov po očetu in materi. Vendar ne podedujemo vseh lastnosti po starših, temveč tudi po daljnih prednikih. Zato se tudi ne smemo čuditi, če se rodi otrok, ki po zunanjosti in značaju ni podoben ne očetu ne materi bogve od katerega očetovega ali materinega prednika je podedoval lastnost, ki je nimajo ne njegovi starši, ne njegovi bratci in sestrice.

Vendar na splošno vidimo, da so otroci podobni svojim staršem i po zunanjosti i po značaju. So ljudje, ki malo jedo, pa se vseeno dobro počutijo in so zdravi. Otroci takšnih staršev po navadi tudi niso dobri jedci, ne da bi bili zato bolehni ali manjvredni. Suhi starši nimajo po navadi nikoli debelih otrok zanimivo je pa, da so otroci debelih staršev pogosto šibki. V nekaterih družinah se rode večina deklice, v drugih pa dečki. Prav kakor dvojčki je tudi to podedljivo.

Če se poroči zelo velik moški z zelo majhno žensko, se ponavadi zgodi, da so otroci veliki. Vendar vsak od teh otrok nosi v sebi tudi nagnjenje do majhne rasti po materi. Zato imajo nekateri teh otrok po navadi majhne otroke, ali kvečjemu srednjevelike, posebno če so sami veliki.

Prav tako duševnih lastnosti ne podedujemo neposredno po starših. To je pogosto dobro, pogosto pa slabo. Kako žalostna je mlada mati, če vidi, da je otrok na las podoben kakšni teti, ki ji ni nič kaj pri srcu in s katero se nikoli nista mogli prav razumeti. Trmoglavost, jezljivost, pa tudi širokogrudnost, dobrodušnost, cmeravost in druge duševne lastnosti lahko podedujemo po daljnih prednikih. Včasih je pa to podedovanje tudi dar božji.

Denimo, da se izredno nadarjen mož poroči s povprečno nadarjeno žensko. Otroci so povprečno nadarjeni. Pogosto se pa zgodi, da so njegovi vnuki spet izredno nadarjeni. Če sta pa oče in mati oba zelo nadarjena, je po navadi povprečno nekaj otrok zelo nadarjenih, spet drugi so pa prav malo. Ugotovili so, da posluh in smisel za glasbo pogosteje podedujemo po očetu kakor po materi.

NAŠ NAGRADNI NATEČAJ

Kotiček za praktične gospodinje

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki, plačamo 10 lir

Makaronova torta

Skuhaj makarone, jih odcedi in operi. Napravi tekoče testo iz 20 dkg moke (enotne ali koruzne), primerne količine vode, noževe konice soli, 1 rumenjaka, 1 vanilijevega sladkorja in pecilnega praška. V to zmes daj makarone in vse skupaj dobro premešaj. Nato stresi v namazano pekačo, polij s snegom in peci v pečici eno uro. Torta je zelo dobra in izdatna.

M. V.

Aromatična pomladanska juha

Naberi raznih pomladanskih zelišč, kakor: rman, kiselco, koprivo regrat in dišečo meto. Vse to očisti, operi, dodaj še petršilj, zeleno, kumino, janež, pehtran, timijan in šetrajko. Vsa ta zelišča skuhaj v slani vodi in jih seseklljaj, dodaj svetlo prežganje, malo sesekljane čebule in česna in zalij z vodo, v kateri si kuhala zelišča, pusti še malo prevreti in juha je gotova.

A. D., Grosuplje

Konzerviramo jajca

najbolje takole: na 5 litrov vode daj ½ litra apna in pest soli. To naj zavre in naj stoji dva dni. Medtem večkrat na dan dobro premešaj. Tretji dan odlij čisto apneno vodo na jajca. V tej tekočini jajca zelo dolgo drže in ostanejo po okusu kakor sveža.

A. D., Grosuplje

Za vsak prispevek, objavljen v »Kotičku za praktične gospodinje«, plačamo 10 lir. Znesek dvignete lahko takoj po objavi v naši upravi. Po pošti pošiljamo šele takrat, ko se nabere več takšnih nakazil. — Prispevke naslovite na **Uredništvo »Družinskega tednika«, Kotiček za praktične gospodinje, Ljubljana, Poštni predal 253.**

Kako negujemo dežnik

Danes je dežnik dragocenejši kakor njega dni, ko si ga kupil za malo denarja in si vedel, da ga lahko takoj drugi dan spet kupiš, če si ga slučajno pozabil v kavarni ali kinu. Danes si celo raztreseni profesor ne more privoščiti dovolj dežnikov, ker nima točk, ker nima denarja in ker ni dežnikov. Zato moramo dežnike skrbno hraniti in negovati, da ostanejo uporabni, trpežni in lepi več let.

V omari mora imeti dežnik svoj prostor, ki mora biti precej velik, ker dežnik v omari ne sme biti zganjen ali zavezan, temveč mora prosto stati.

Če so namreč gube tesno zložene, se prične blago po robu trgati zlasti, če je dežnik svilen. Ljudje tudi ne znajo pravilno sušiti dežnika. Če je moremo sušimo dežnik tako, da je spodaj kljuka in ne konica: dežnik mora biti pri sušenju zaprt. Če je odprt, se odteka voda na železna rebra, ki zarjave in v sklepih razpadejo zaradi rje, ki razjeda rebra in blago. Če pa stoji dežnik zaprt s konico navzdol, spet zarjave rebra okrog konice in razjedajo blago. Zato ima skoraj vsak dežnik v konici krpo, kar res ni lepo in je čisto nepotrebno, če dežnik pravilno sušimo.

Če je dežnik pri sušenju odprt, se blago napne, zato ga razpnimo šele, ko se je voda že odtekla in je blago samo še nekoliko vlažno. Tako odprt, toda ne čisto napet dežnik, se lepo posuši, ne da bi blago ali rebra utrpela kakšno škodo. Po sušenju je že zato dobro razpeti dežnik, da se ne zmečka in v gubah ne posuši do konca, ker bi sicer gube v blagu ostale tudi še pozneje.

Dežnik tudi lahko sami impregniramo, in sicer iz enega dela parafina in 20 do 30 delov bencina. To zmešajmo, vendar ne v bližini ognja ali kakšne luči, in polivajmo vsako polo posebej boli na okroglo da se zmes lepo vleze v blago. Bencin izhlapi, parafin pa ostane na blagu kot nevidna tenka plast. Dežnik moramo pustiti 3 ure razpet, da se parafin razleze po blagu in ga napoji. Tak dežnik ostane tudi v najhujši plohi suh. Če snažiš dežnik svetleiše barve z milnico ali salmijakom, zaščiti kljuko in palico, ker salmijak razjeda polituro. Dežnik kdaj pa kdaj tudi polikajmo z neprevročim likalnikom, in sicer vsako polo posebej.

Če bomo dežnik tako negovale, bo ostal dolgo let trpežen in lep, kakor bi ga bile ravnokar prinesle iz trgovine.

Umetnost likanja in pranja

Skrbno oprano, zlikano in pošito perilo je lepo, tudi če je staro. Dandanašnji, ko si ne moremo po želji obnavljati perila, moramo še posebno paziti, da ga ne zaperemo, da zašijemo vsako lukniico in da ga ne zalikamo. Lepo oprano perilo prijetno diši po svežem, je belo in se ne mečka, čeprav še ni zlikano.

Izkušnja nas uči, da brez mila prati ne moremo, čeprav si pomagati z raznimi milnimi nadomestki, praški in podobnim. Zato moramo pri vsakem pranju imeti nekaj mila, čeprav ne prvovrstnega. Perilo moramo najprej namočiti v kakšnem ne preostrem prašku, nato izmencati in pet minut v milnici kuhati. To pa storimo lahko samo, če družina ni velika. »Žehta« pri veliki družini je pa spet drugačna.

Na predvečer pranja moramo perilo namočiti. Na dno dajemo debeleiše kose, tanjše — robce kombineže, hlačke — pa na vrh. Robce moramo prej posebej izprati, šele nato namočiti v skupnem čebru. Zdaj raztopimo nekaj pesti sode ali milnega namaka, pa praška, če sode nimamo, v topli vodi in jo prilijemo v čeber.

Drugo jutro izmencavamo kos za kosom in hkrati milimo. Namiliti pa ni treba vsega kosa naenkrat, temveč predvsem tiste dele, ki so najbolj umazani: ovratnik, zapestja, pod pazduho, itd. Zdaj izmencamo ves kos samo z milnico, ki je ostala s teh delov. Tako prihranimo precej mila. Ko je perilo izmencano, pripravimo čeber nekoliko od tal, da se lug lahko odteka, in zložimo perilo tako vani, kakor smo ga vzeli iz njega. Najprej debele kose, nato drobne. Ko smo vse lepo zložili, pokrijmo perilo na vrhu s kakšnim velikim prtom, tako da moli ves rob prta čez rob čebra. To pa zato, da pepel, ki bomo z njim perilo zalili, ne bo mogel med perilo, temveč bo ostal na vrhu.

Za zrak in sonce
»LANOL«
šport krema

Pepel in pepelnata voda zelo očistita perilo in hkrati tudi obelita. V poštev pride pa samo pepel iz trdega lesa, iz smrekovih in mehkih drv torej ni primeren. V kotel zavremo vode, nato pa pridenemo primerno količino pepela in zlijemo vse skupaj na perilo. Paziti moramo, da perilo ta pepelnati krop počasi vpija in da ostane ves pepel na vrhnjem prtu, ker ga je sicer težko loviti iz perila.

Ko je kotel prazen, nalijemo vanj čisto vode, dodamo nekoliko pesti pralnega praška in ostanke mila in ko vse skupaj zavre, vlijemo na perilo, hkrati pa odmašimo čeber, da se lug odteka. Voda iz čebra mora curljati počasi, da sproti odnaša umazanijo. Drug dan perilo še enkrat v čisti vodi dobro izmencajmo, nato izplaknimo in pomodrimo. Tako opravno perilo bo čisto in belo, čeprav za pranje nismo porabili preveč mila in čeprav ga nismo na soncu sušile.

Ko je perilo suho, ga poškropimo in zganemo za likanje. Namočiti ga moramo vsaj en dan pred likanjem. Perilo je treba pri zgibanju nategniti in zravnati tako, da se zdi drug dan ko ga odvijemo, kakor da bi bilo že površno zlikano. Robce nategnemo, zganemo na polovico in zvijemo. Prav tako riuhe. Spet zložimo večje kose skupaj, manjše skupaj.

In zdaj nas čaka še likanje. Likanje je utrudljiva zadeva, zato naj vsaj starejša ženska lika sede. Ne majajte nejeverno z glavo, tudi to je mogoče. Likajmo sede vsaj manjše kose! Tudi likati je treba znati, posebno še moške srajce, razne bluzice s pošitki in naborki. Likanja se učimo na rjuhah in robcih. Robec prelikamo zmerom takoj v dve gubi, ker tako prihranimo precej časa. Likati moramo tako, da ostane monogram na vrhu, ta monogram pa odtisnemo še narobe, da vezenje izstopi. Prav tako likamo vse vezenine najprej na lice, čisto na koncu pa narobe, da izstopijo in se zde reliefne.

Kako pa likamo moško srajco? Primemo jo po sredini hrbta in zlikamo obe strani. Zdaj pridejo na vrsto rokavi in zapestja, nato vrat in ramena. Šele zdaj ima srajca pravo lego. Položimo jo po dolgem na mizo, naredimo iz nabirkov drobne gube in jih potegnemo navzdol do roba srajce. Z likalnikom gremo v notraniščino, dobro polikamo, nato pa pripravimo prsi. Prsi prav tako dobro nategnemo in potegnemo po njih z likalnikom, hkrati pa tudi po vsej prednji strani. Ko je tudi to gotovo, primemo srajco v sredini ramen, naredimo ravno črto do roba in prav takšno tudi na drugi strani. Zdaj srajco obrnemo, upognemo rokave, da pride zapestje do ramen in zložimo srajco na polovico ali pa na tri dele.

Pri moških spodnjih hlačah zlikamo najprej trakove pri hlačnikih, nato pas in nazadnje še hlačnike.

Ko je perilo zlikano, ga zložimo še za nekaj ur na postelio ali mizo, da izhlapi iz njega vsa vlaga. Nato ga razdelimo družinskim članom.

»Brezčasni« modni plašč, ustrezajoč vsem zahtevam mode in vojne dobe. Lep je in topel, skromen v barvi, prijeten v črtah, zapenja se visoko ob vratu — da nas tudi v zaklonišču ne zebe v njem — vendar ga lahko ob toplih dnevih nosimo odprtega. Primeren je za vitke in mani vitke postave, skratka vseskoz uporaben.

Dodatki h kopelim

Dodatki h kopelim so nedvomno potrebni in koristni. Z njimi napravimo vodo mehkejšo in ji damo prijeten vonj. Dodatki, ki jih dobimo po drogerijah, so prirejeni tako, da dišeče soli v njih dobro vplivajo na kožo, jo posveže, obenem nam pa z vonjem povečajo užitek pri kopanju.

Izvrsten domač dodatek h kopelim so jabolčni olupki. Jabolka najprej dobro umijemo, nato jih pa nekoliko bolj na debelo olupimo. Malo prej, preden ležemo v banjo, potem olupke vržemo v vodo, ki se bo v nekaj trenutkih navzela osvežujočega duha po jabolkih.

Zaklonišče mora biti opremljeno z lučjo, vodo in peskom, klopmi, lopato, krampom, lomilko, suhim straniščem, nosilnico in z omarico za prvo pomoč.

Gnojni mozolji

Mlada dekleta po navadi kaže gnojni mozolji in zajedavci ki jim največkrat po nepotrebnem povzročajo velike nevšečnosti. Ker se navadno zdravijo z raznimi kremami in pudri, se jim nadlega le še poslabša.

Mozolje moramo zdraviti pri korenini, to se pravi, ugotoviti moramo, kje tiči njih vzrok. Navadno se mozolji in zajedavci delajo onim, ki trpe za zaprtjem in imajo slabo prebavo. Brž kako namreč sprejema telo strupe iz črevesja, izloča koža več maščob in znojnice se kaj hitro zamaše. V tem primeru moramo najprej skrbeti za redno odvajanje. Vsako jutro in vsak večer moramo popiti kozarec vode, čez dan pa jesti čim več solate, jabolk in po možnosti vsaj vsak teden dvakrat na tešče kislo zelje. Šele ko bomo uredili prebavo, začnimo z zunanjim čiščenjem kože.

Najprej moramo očistiti obraz zajedavcev, ker se po navadi prav iz njih razvijejo gnojni mozolji. Zajedavce lahko iztiskamo, samo previdni moramo biti pri tem. Najprej naredimo kamilično parno kopel, o kateri smo že večkrat pisali. V skodelico nalijemo vročega kamiličnega čaja, in držimo obraz nad paro vsaj pet minut. Nato ga dobro obrišemo, vzamemo svežo platneno krpo in si zajedavce narahlo iztisnemo z nohti, ki smo jih ovili s krpo. Potem iztisnjena mesta pomažemo s čistim alkoholom čez nekaj časa jih pa napudramo na debelo z otroškim ali žveplenim pudrom. Če vsak teden vsaj dvakrat obraz držimo nad kamiličnoparo, izgube gnojne klice hranilno podlago in mozolji se ne bodo več delali.

Gnojne mozolje, ki so se že razvili, nikakor ne smemo iztiskati, ker bi se tako lahko le še boli okužili. Pustimo jih, da dozorejo in sami od sebe odpadejo. Za umivanje obraza ne smemo uporabljati katranovega mila temveč žvepleno.

Zelo dober pripomoček za nego polti je navadni kvas. Mlada dekleta bi ga morala uživati vsak dan na tešče, in sicer za noževo konico. Predvsem pa morajo mozoljasta dekleta dosti hoditi na svež zrak in sonce, ki ga zdaj spomladi res ne manika. Sonce bo še tako gnojne mozolje posušilo in kožo lepo porjavelo. Seveda moramo pa pred sončenjem obraz dobro umiti v topli vodi, nato pa namazati s kakšno dobro mastno kremo.

Herausgeber: K. Bratuša, Journalist; verantwortlicher Redakteur: H. Kern, Journalist; Druckerei: Merkur, A. G. in Ljubljana; für die Druckerei verantwortlich: O. Mihalek — alle in Ljubljana. — Izdaja K. Bratuša, novinar; odgovarja H. Kern, novinar; tiska tiskarna Merkur d. d. v Ljubljani; za tiskarno odgovarja O. Mihalek — vsi v Ljubljani